

DIPLOMADOLGOZAT

Kontigné Janóczki Katalin
Neveléstudomány MA

Budapest.
2023.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Neveléstudomány MA

Új generációk, Új bölcsőde

Belső konzulens: Dr. Fináncz Judit
egyetemi docens

Külső konzulens: Prof.Dr. Perjés István András
egyetemi tanár

Készítette: **Kontigné Janóczki Katalin**
BIOOKC
Levelező

Intézet/Tanszék: **Neveléstudomány**

Budapest.
2023.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	4
2. BÖLCSŐDEI INTÉZMÉNYRENDSZER	6
2.1 Bölcsődék régen, első magyar bölcsőde kialakulása:	6
2.2 Megjelenésük külföldi viszonylatban:	10
2.3 Bölcsőde típusok ma Magyarországon:	10
3. TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSEK A BÖLCSŐDÉRŐL	12
3.1 Régi elvárások mai igények:.....	12
3.2 Szülői megítélések-típusok az intézményes ellátásban:	14
4. VÁLTOZÁSOK KORA	16
4.1 Bölcsődei gondozás majd nevelés:.....	16
4.2 Bölcsődei Nevelés-Gondozás Országos Alapprogramja:.....	19
4.3 Okj-képzésből, diplomás képzés:	23
4.4 Kora gyermekkori intervenció a bölcsődében:	24
5. KUTATÁS	26
5.1. A kutatás céljai:.....	26
5.2. A kutatás során alkalmazott módszer:.....	26
5.3. Kutatási kérdések felállítása:.....	26
5.4. A vizsgált minta bemutatása:	27
5.5. A kutatás körülményei:.....	28
5.6. Kutatási eredmények ismertetése és értékelésük:	28
5.7. Kutatási kérdések megválaszolása:	40
6. ÖSSZEGZÉS	43
IRODALOMJEGYZÉK	45

1. BEVEZETÉS

Az utóbbi harminc évben nagyon megváltozott a világ. A fogyasztói társadalom, az anyagi javak előtérbe kerültek. Előtérbe került a pénzközpontúság, az emberek stresszesebbé váltak a mai rohanó világban. Ez a fogyasztói társadalom a régi értékrendeket elsöpörte. Az emberek ma türelmetlenebbek egymással szemben, kevesebb időt fordítanak az emberi kapcsolataikra, egyre kevesebb minőségi időt töltenek, el egymással legyen ez házasság, barát, vagy szülő-gyermek kapcsolat. Ma az emberek igaz lehetnek egészségesebbek, gazdagabbak, de messze nem annyira boldogok és összetartók, mint a régi időkben. Manapság gyakran halljuk a globalizáció szót, de bele sem gondolunk abban, hogy ezek a dolgok milyen hatással lehetnek ránk, és később majd gyermekeinkre. Ebben a globális gépezetben ilyenkor a két fő szempont sok ember számára: a pénzszerezés és ennek elköltése, ugyanis sokan ezt tartják elismerésre méltónak, ettől érzik magukat többnek, értékesebbnek, ha pedig valaki úgy dönt, hogy nem vállal szerepet ebben a pénz központú világban akkor joggal érezheti máris magát kiteszítettnek, értéktelenebb embernek, mivel a mai társadalom ezt sugallja, pedig ez egyáltalán nem helyes viselkedésforma. A mai világ a tehetetlenségre és a rohanásra épül. A közösségi életet felváltja a vásárlás, a beszélgetés helyett tévézés kerül előtérbe, ami nagyon nagy hiba hiszen a megfelelő kommunikáció, minőségi társas együttlétek elengedhetetlen kellene, hogy legyen, és csodálkoznak az emberek hogy elégedetlenek, és ennek ellenére mégsem boldogok. Egyáltalán nem meglepő, hogy a gyerekek még nem illenek bele ebbe a rohanó modern civilizációba, ugyanis ma a társadalom a saját „önkéntes rabszolgájává” vált azzal, hogy nem veszi észre azt, hogy ezzel az életvitellel az életminőségük egyre csak romlik. A felnőtt társadalommal szemben azonban a gyerekek csak egyetlen dolgot akarnak csupán, szeretetet, törődést, és hogy egy velük törődő személy teljes mértékben csak rá figyeljen.

Míg régen a bölcsődei elhelyezést csak utolsó opcióként vette figyelembe a szülő, ma már úgy-mond teljesen természetes „trendnek” számít, hogy egy három éven aluli kisgyermek bölcsődei ellátásban részesül. Sok szülő az anyagi körülményeik csapdájában kénytelen gyermeküket bölcsődébe adni, amit legszívesebben nem tenne, hiszen sokan tudják, hogy az első három életévben egy gyermek számára az a legfontosabb „lecke” hogy meg tanuljon szeretni, és hogy őt nagyon szeressék. Azonban a másik oldal pedig azt mutatja, hogy ma már úgyis lehet közben szülő valaki, hogy közben mégsem az. Tapasztalataim során ezt a hozzá állást szerencsére még, csak a kisebb tábor képviseli, de a mai eltorzult világban, sajnos már ez sem meglepő, hogy ilyen létezik. A gyermekkor sok esetben megváltozott. Egyre kevesebb idő jut maga a családra,

a közösségi érzés egyre inkább kiháló félben látszik. Amikor egy kisgyermek bölcsődei ellátásban részesül már nagyon kicsi korban, ennek a tendenciának csupán egy szelete, a bölcsődei elhelyezés akár lehet kifejezetten előnyös is a számára, hiszen ha hátrányos helyzetű kisgyermekről beszélünk, vagy egy fejlődésben lassabb ütemben fejlődő vagy fejlődésben elmaradott gyermekről van szó, annak számára a bölcsődei ellátás kifejezetten előnyére szolgálhat, mint társadalmi, nevelési, mentális, és fizikai szempontból is. Nagyon nagymértékben megnövekedett az utóbbi húsz évben, szinte megtöbbszörözött azoknak a három éven aluli gyermekeknek a száma, akik napközbeni bölcsődei ellátásban részesülnek. A bölcsődék központi helyet foglalnak el a gyermekjóléti és a gyermekvédelmi rendszerben egyaránt. Ezért is szerettem volna ebben a témában készíteni a diplomadolgozatomat, ugyanis tizennégy éve már hogy bölcsődében dolgozom, és mindig is megoszlottak a vélemények, mint a szülők, mint a kollégák, tekintetében egyaránt. Ebben a témában érzem magam igazán otthon, és nagyon kíváncsi voltam arra, hogy milyen volt régen, milyen ma az intézményes rendszerünk, miben változott, és ez a mai globalizáció hatására miben lett jobb vagy éppen miben rosszabb, mint régen volt. Érdekelt, hogy a változások milyen irányban mozdultak el, hogyan hat a mai társadalomra, pl: régen még csak elsődleges cél a gondozás volt ma már nevelés és gondozás országos alapprogram szerint működnek az intézmények és egyre több helyen van előtérben a kora gyermekkori intervenció is, ami rendkívül fontos ebben a szenzitív időszakban. Vagy gondolok itt arra, hogy míg, régen csak sima szakmunkás bizonyítvány kellett a bölcsődei szerepkör betöltésére, ma már diplomaképzés zajlik, ami elengedhetetlen, hogy elhelyezkedhessünk a rendszeren belül, mint kisgyermeknevelő. Miért jó ez a változás? Miért jó, a magasabb képzés? Véleményem szerint egy magasabb képzés során személyre szabottan differenciáltan tudunk megnyilvánulni, eredményeket tudunk értékelni, tovább vinni, tájékozottabbak vagyunk és alkalmasak vagyunk együttműködni, a szülőkkel való kapcsolatunkat tudjuk értelmezni, van hozzá attitűdünk... A bölcsődei intézményrendszer is egyre inkább „nevelésközpontibbá” válik, ugyanis egyre több az elvárás, mind szakmai/elméleti és gyakorlati téren egyaránt. A régi korok bölcsődei és a mai bölcsődék között óriási különbségek tapasztalhatók. Egyrésztől természetes, hiszen változik a világ. Fejlődik a társadalom, de hogy ez a fejlődés milyen irányban mozdul el, mire fekteti a hangsúlyt, a nevelés vagy a gondozás kap-e ma nagyobb szerepet, a szakmabeli kollégánők, hogy élük meg ezeket a változásokat, mik a saját tapasztalataik, kutató munkám során többek között ezekre a kérdésekre is keresem a választ.

2. BÖLCSŐDEI INTÉZMÉNYRENDSZER

2.1 Bölcsődék régen, első magyar bölcsőde kialakulása:

Közel 171 éve már, hogy megépült 1852. április 21-én, Pesten a Kalap utca 1. szám alatt, ami nemcsak Pest város első bölcsődéjének számított, hanem Magyarországon is ez volt az első magyar bölcsőde. A Bach-rendszer komor időszaka jellemezte ezt a korszakot, ekkor még Magyarország több sebből is vérzett az 1848-49-es szabadságharc hatásai miatt. Az alapító tagok a következők voltak: Dr. Majer István (a Pestvárosi elemi iskolák igazgatója-katolikus pap), Dr. Tormay István (Pest város főorvosa), és Rozmanith Antal tanácsos alapították. „Elnöknő-jévé”- a bölcsőde vezetőjévé- pedig Forrayné Brunswick Júliát választották meg. Dr. Májer István volt a fő alapító, aki szorgalmazta a Bölcsőde megalakulását elsősorban. Ő, mint katolikus pap, fontosnak érezte, az akkori csemeték szeretett teljes gondozását, hiszen úgy vélte, hogy bennük rejlik a jövő! Májer István 1813-ban született Mocsonokon. 1836-ban pappá szentelték. Munkásságát az jellemezte, hogy szinte kezdetektől fogva összefonódott a neveléssel, azon belül is népneveléssel. Éppen ezért 1850-ben már a Pest városának az összes nyilvános elemi és magániskolájának az igazgatója lett, s mind emellett, végig írói tevékenységet is folytatott. A religio és nevelés című szaklapot folyamatosan nyomon kísérte, ami 1845 augusztusában a következőket tudósította Franciaországból: „Franciaországban oly csecsemők’ elfogadása- és ápolására, kiknek szüléik kenyérkeresés végett, a’ háztól egész nap távol vannak, ‘s kik e’ miatt kisdedeiket sokszor szobáikba bezárni, vagy valamivel nagyobb, de szinte magukkal tehetetlen testvéreik’ gondviselésére bízni kénytelenjeinek, ‘crèches’ nevezetű viselő menedékhelyek állíttatnak föl; hol a csecsemők’ nap közben letétnek, s így ama’ borzasztó sors ellen, hogy sertések- és macskáktól megmarassanak, vagy egyéb szerencsétlenségnek legyenek kitéve, biztosíttatnak. A kisdedovó intézeteknek idáig kiterjesztése csak üdvös lehet, és az ily intézetek minél nagyobb elterjesztése kívánatos.”¹ Májer atya ennek hatására kezdte áttanulmányozni a külföldi bölcsődék szakirodalmi tanulmányait, és ennek hatására megírta 1851-ben a bölcsőde c. értekezését, innentől lett a bölcsődeügy első hazai szakértője. Az értekezését megírva ő lett a bölcsődék atyja, minek munkásságát, Párizs és Bécs is elismert. Míg Brunsvik Terézt az óvoda megalapítójaként emlegethetünk, addig Májer atyát a bölcsődék hazai úttörőjeként lehet nevezni. Azonban ő az első év után átadta a helyét Forrayné Brunswick Júlia grófnőnek, és

---

¹ Hornyák Mária 2002. 12.

ő csendben tovább lépett. Nyolcvan évet élt, 1893. novemberében elhunyt. Egy bérház földszinti lakását alakították át, ahol hosszas munkálatok során, megnyitotta kapuit az első magyar bölcsőde. „A ház körül özönlött nép érzelve, harsogó éljenekben tört ki, és kegyeletének jeles bizonyítványait adá. ”² Az első bölcsőde orvosa, Fromm Pál volt 1852-1860 között, akit az Első Pesti Bölcsőde Egylet örökös tagjává is választottak. A kalap utcai bölcsőde 1853-ban elkészítette első évi jelentését, amiben egy kép is szerepelt. A képen jól látható a puritán berendezés, csak ami nagyon szükséges volt, nem voltak fejlesztő játékok, nem fő lebontás, csak a fontosabb berendezési tárgyak, mint kiságy, ruhák, pelenkázó asztal, járóka, és az ott dolgozó irgalmas nővérek más szóval ápolók és maguk a gyermekek.

„Tartózkodási szobájukban” összesen 13 vaságy állt a hozzájuk tartozó kellékekkel. Két „lányfa szekrény asztaltáblával” - ezek a pelenkázó asztalok. Volt egy járószék, 4 párnázott szék és egy mosdó asztal; a falon „falóra”, „hév mérő”, feszület, továbbá képek Albrecht főhercegről és feleségéről. Volt külön egy „öltözési és fürdő szoba”, amelyben „a fa állomások” (állványok) szolgáltak a ruhaszárításra. Itt került még leltárba 12 agyag levesestál, 10 ivópohár, 12-12 cintányér és cinbillikom, vízkorsó, kávéőrlő, ruhakosár, és egy ágy a cselédnek. A konyhában „herbaté-szűrőt”, teknőt, fazekakat stb., sőt 4 éjjeliedényt is jegyzékbe vettek. A „Fehér ruha és öltözetneműek” rovatban szerepelnek: törülközők, ágyruhák, köpenyek, szoknyácskák, öltözetek, kötött és hímzett főkötők, hálósipkák, nyakkendők, harisnyák, cipők, kendők, szalagok 66 állkendő (pelenka, ugyanaz flanelből: 13) és így tovább.”³ Akkoriban a bölcsődében dolgozó kisgyermeknevelőket, vincéseknek, irgalmas nővéreknek nevezték. A bölcsőde célja az volt, hogy segítse az anyákat és csecsemőiket, illetve hogy a csecsemőhalandóság csökkenjen. A bölcsőde, alkalmazkodva a korai kapitalizmushoz reggel 5 és este 7 között nyitva tartott. Ebben az időben az édesanyáknak, aki megtehetette már két héttel szülés után munkába kellett állniuk,

---

² Hornyák Mária 2002. 8.

³ Hornyák Mária 2002. 21.

így már kéthetes csecsemőket is gondozás alá vettek, akkor még 4 éves korig. A bölcsődének alapfeltétele volt a budapesti lakhely, az anya munkaviszonya, és hogy a család mennyire volt szegény. A bölcsődében a csecsemők és kigyermekesek ugyanis teljes ellátásban részesültek, még ruházatot is kaptak az ott eltöltött idő alatt. A bölcsőde tehát nem csak egy felügyeletet biztosított azon gyermekek számára, akiknek szülei munkába álltak, hanem úgy mond egy „óvóintézet” is volt, azon gyermekek számára kiknek szülei szegény napszámosok voltak, és nem tudták ennyi pénzből fent tartani a családot. Ezeknek a gyermekeknek teljes biztonságot nyújtott az intézmény, és szárnyai alá vette őket, hogy ne következzen be náluk egészségromlás, vagy csecsemőelhalálozás. „Eszerint az intézménynek „kettős célja vagyon”: a rászoruló szegény anyákat keresztény szeretettel gyámolítani, s lehetővé tenni számukra, „hogy napi kereset után láthassanak.” A szegény elhagyatott kisdedeket felügyelet és ápolás révén megóvni azoktól a „fogatkozásoktól”, szenvedésektől és betegségektől, amelyek gyakran a halálukat okozták.”⁴ A megnyitást követően rövid időn belül egyre nagyobb igény lett a bölcsődei férőhelyekre, és egyre nagyobb „divattá” vált a felsőbb réteg körében a bölcsődék támogatása, ki mennyit adakozott az intézmény javára. A támogatók között szerepelt még a Városi Községtanács, Hildegárd főhercegnő, Jedlik Ányos, Heckenast Gusztáv. Ők segítettek fölszerelni minden tárgyi feltétellel az intézményt, és támogatták az ápolók betanítását is. Az első évben 38 gyermeket láttak el, volt olyan nap, amikor tíznél többen nem voltak, de olyan is előfordult, hogy egy nap csak egy csecsemőt adtak be. Ennek oka Májer atya szerint az is lehetett, hogy a szülők sajnálták beadni gyermekeiket és inkább szerettek volna velük maradni otthon, de a befizetett minimális díjat is volt, aki inkább szívesen megspórolta. Néhány év után, azonban ahogy a gyermeklétszám elérte a száz főt, ki nőttek ezt az intézményt. Először a Kerepesi útra költözött majd az egyesület a Terézvárosban is nyitott egy fiókbölcsődét, ahol már a két intézményt anyagi okok miatt egybeolvasztotta. Itt nem fizetett dajkák, hanem a "szürke nénék" (a szent Vincéről elnevezett apácarend tagjai) gondozták az első, kifejezetten bölcsődének épült intézményt. Az egyesületet támogatni még mindig társasági divat volt; vezetésének dísztagjai között olyan ismert foglaltak helyet, mint gróf Andrássy Gyuláné, báró Eötvös Józsefné, Károlyi gróf és grófné. Ezt követően igaz a bölcsődék elterjedése igen nehezen indult el, de 1869-ben megnyitotta kapuit a második Pesti bölcsőde, így már két bölcsőde is üzemelt. A későbbi intézmény 1877-ben vette birtokba a Nagytemplom utcai épületet, amit Ybl Miklós tervezett, kifejezetten bölcsődei célokra. idővel a két bölcsőde közel háromszáz fő gyermekkel üzemelt már. 1915-ben többek

---

⁴ Hornyák Mária 2002. 17.

között az Országos Stefánia Szövetség vállalt szerepet a bölcsődék létesítésében és működtetésében is. Heim Pál kezdeményezésére pedig a gondozóképzést is a Stefánia Szövetség indította el a Központi Védőnőképző Iskolában, 1916-ban. A bölcsődékben a szakmai munka elsősorban még mindig csak a megőrzésre szorítkozott. A higiénés követelményeknek sok bölcsőde nem felelt meg, nem fejlődtek abban az ütemben a gyermekek, mint ahogy ők azt szerették volna, pedig már ekkoriban az élelmiszerek minősége és mennyisége is előírás kezdett lenni. 1938-ban az éves működési jelentések szerint már 54 bölcsőde üzemelt Magyarországon, ebből 14 bölcsőde Budapesten működött. A második világháború után már a támogató tagok egyáltalán nem vettek részt a bölcsődék életében, ezek a feladatok az állam körébe kerültek át, azon belül is teljesen az adott önkormányzatokra hárult az anyagi feltételek biztosítása. A bölcsődék létesítése mivel elsősorban állami feladattá vált, amit a 13430/1848 kormányrendelet írt elő. Mivel bölcsődei tapasztalattal igazán nem rendelkeztek, nem voltak szakképzett bölcsődei dolgozók sem, így a bölcsődéket még mindig lakások átalakításával hozták létre, illetve új intézmények létesítésénél a kórházi mintákat vették figyelembe. Ebben az időben egy gyermekre 2nm/ fő alapterületet biztosítottak, ami nem igazán tette lehetővé a megfelelő mozgásigényt. 1954-ben először jelent meg a Bölcsődék Működési Szabályzata, ami magában foglalta a gyermekek étkezésével gondozásával való folyamatokat, napirendjüket és dolgozók munkarendjét és kötelezettségeit is. A lefektetett szabályzatok szerint épültek az új bölcsődék is. A bölcsődék innentől kezdve óriási mennyiségi és minőségi fejlődéseken ment keresztül. 1960-tól már nem csak a mennyiségre, hanem a minőségre is odafigyeltek, ami köszönhető volt Akócsi Sándornénak. 1966-ban nagy változás köszöntött be, megjelentek a Módszertani Bölcsődék, ami szintén Akócsi Ágnes nevéhez fűződő kezdeményezés volt. Ezt követően 1969-ben már 80 órás képzéseket tudtak indítani a gondozónők számára, hogy minél képzetebbek lehessenek. 1970-ben pedig létrejött a Bölcsődék Országos Módszertani Intézete Dr. Polónyi Erzsébet vezetésével. Hatáskörükbe tartozott a továbbképzések megszervezése, a szakmai ellenőrzések lebonyolítása, új módszerek kidolgozása és bevezetése és a kutató munkák lebonyolítása. Előtérbe került a szakmai munka fejlesztése, bevezetésre került fokozatos beszoktatás elve, elkezdtek dokumentációkat bevezetni, amiben próbálták nyomon követni a gyermekfejlődését. 1978-tól pedig elkezdődtek az első hiteles gondozónői képzések is. Maga a rendszerváltás időszaka, az 1990-es évek viszont megkérdőjelezte a bölcsődék lét jogosultságát, többen úgy gondolták, hogy a bölcsőde fenttartása úgymond csak egy „szükséges rossz”, ekkor több bölcsőde is bezárásra került. Ennek oka elsősorban az anyagi erőforrások hiánya volt, a gyed gyes bevezetésére is ekkor került sor, ez által visszaesett a bölcsődei ellátások igénye, illetve a születendő gyermeklétszám csökkenésének is betudható volt, ez a folyamat. Az hogy a bölcsőde „szükséges rossz” lett volna,

ezt tudjuk, hogy nem igaz, hiszen az első bölcsőde megjelenése, új lehetőségeket és megoldásokat hozott létre a szegény kisgyermek körében, hogy enyhítse számukra a különböző szociális gondokat.

2.2 Megjelenésük külföldi viszonylatban:

Az első magyar bölcsőde a már létező külföldi minták révén jött létre. Franciaország volt az az ország, aki létrehozta első bölcsődei intézményét 1844-ben Párizsban. Alapítója Francois Marbeau volt. A bölcsőde 2 hetes kortól fogadta a gyermekeket és 3 éves korukig látta el őket, reggeltől-estig. Általában a párizsi munkások gyermekei jártak ide. Kezdetleges felszereltsége állt: 10-12 bölcsőből, székéből, és egy feszületből, amit a franciák úgy neveztek el, hogy La Crèche-minek jelentése jászolbölcső volt. A franciák olyan igényt mutattak akkor a bölcsődei ellátásra, hogy 1852-ben Párizsban már 18 db bölcsőde, míg maga az országban már közel 400 bölcsőde üzemelt. A franciákat Belgium követte 1846-ban, majd 1849-ben Ausztria és Dánia is megnyitotta első bölcsődéjét. 1850-ben csatlakozott hozzájuk Hollandia, Svédország, és Olaszország is, majd 1851-ben pedig Németországban is létrejött az első ilyen intézmény. Magyarország ezeknek az országoknak, de leginkább a francia mintára hagyatkozva nyitotta meg első bölcsődéjének kapuit.⁵

2.3 Bölcsőde típusok ma Magyarországon:

Magyarországon a kisgyermekkorú nevelés és gondozás rendszere két szakaszból áll, az első szakasz a 0-3 éves korú gyermekek nem kötelező intézményi ellátása, akár teljes díjjal, akár állami támogatással. A második szakasz 3 éves kortól iskolás korig minden gyermek számára kötelező, és ingyenes (óvoda, általános iskola). Mindkét szakasz intézményrendszerét az Emberi Erőforrások Minisztériuma felügyeli, de különböző államtitkárságok hatáskörébe tartoznak. A bölcsődék felügyeletét a Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárság látja el, míg az óvodák a közoktatási rendszer részeként a Közoktatási Államtitkárság hatáskörébe tartoznak. A 3 év alatti gyerekek napközbeni ellátását bölcsődei ellátás keretében kell biztosítani. 2017. január 1-jétől⁶ a gyermekek napközi ellátása két formában valósul meg: centrumrendszerű-bölcsődei intézmények (bölcsőde és minibölcsőde) és nem centrumjellegű – bölcsődei szolgáltatók (családi bölcsőde és munkahelyi bölcsőde) formában. Minden településen ahol 40-nél több 3 év alatti gyermek él, vagy legalább öt család igényli a bölcsődét, ott 2018 év végéig kötelező

---

⁵ Kapocs - 1. évf. 2002. Vokony Éva

⁶ 1997/XXXI. Tv a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (42-44/a §)

valamely, bölcsődei ellátást megszervezni, működtetni. A bölcsődei nevelés-gondozás célja, hogy minden kisgyermek és családja számára prevenciós tevékenységet végezzen, összhangban a kora gyermekkori intervenció szemléletének tág értelmezésével. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmények családbarát intézményként és szolgáltatásként hozzájárulnak a családok életminőségének javításához, a szülők foglalkoztathatóságának növeléséhez. A bölcsődéket megkülönböztethetjük tehát formai és fenntartói kritériumok alapján.

Formai bölcsőde lehet:

- klasszikus bölcsőde
- munkahelyi bölcsőde
- családi bölcsőde
- mini bölcsőde

Fenntartói alapján pedig lehet állami, egyházi vagy civil szervezet.⁷

Mini Bölcsőde: olyan intézmények, amelyek a bölcsődéknél kisebb csoportokban (max: 7-8-fővel), egyszerűbb személyi (1 fő kisgyermeknevelő és 1 fő bölcsődei dajka), anyagi és működési szabályok szerint nyújtanak szakszerű bölcsődei ellátást és nevelést. Nincs bölcsődei szabvány csak az Országos Településrendezési és Építési Követelményeknek kell megfelelnie. Fenntartója ugyanúgy lehet önkormányzati, egyházi vagy civil szervezetek.

Családi bölcsőde: A családi bölcsődékben a gyermekek 20 hetes koruktól 3 éves korukig gondozhatók. A családi bölcsődék a szolgáltatás jellegéből adódóan lényegesen könnyebben és gyorsabban kialakíthatók, mint az intézményi szolgáltatásnyújtás. Az ellátás vagy a szolgáltató saját otthonában, vagy más, erre a célra kialakított intézményben történik. Maximum 5-7 fővel üzemel, a bölcsődei dolgozók száma 5 fő-ig. 1 fő, 5 fő felett plusz egy kisegítő szükséges. Fenntartója ugyanúgy lehet önkormányzati, egyházi, vagy civil szervezet. Feltétele működési engedély, kötelező tanfolyam, akár egy családi otthon, min 3 négyzetméter/gyermek.

Munkahelyi bölcsőde: A munkahelyi bölcsőde a munkáltató által fenntartott napközbeni bölcsőde, elsősorban a munkáltató részére foglalkozási tevékenységet folytató személyek gyermekei számára. A szolgáltató jellegű, nem intézményi keretek között működő bölcsőde elsősorban a munkavégzés helyén, a munkáltató tulajdonában lévő ingatlanon, illetve a munkáltató által e célra bérelt ingatlanon működhet. Szükséges hozzá ezen felül még működési engedély, kötelező

---

⁷ Új bölcsődei ellátási formák, 2017

tanfolyam, min. 3 nm/ gyermek. Maximum 7 fő gyermeket láthat el, és 1 fő szolgáltatást nyújtó szükséges 5 fő-ig., utána plusz egy kisegítőnek is részt kell vennie az ellátásban.

Klasszikus Bölcsőde: a hagyományos intézményformát jelenti, amely az országos bölcsődei nevelési és gondozási alapprogramnak megfelelően napközbeni ellátást biztosít 20 hetes kortól 3 éves korig. Fenntartója lehet önkormányzati- állami, egyházi, civilszervezet. Feltétele a működési engedély, a bölcsődei szabvány, és a szakirányú végzettség. 2fő kisgyermeknevelő és egy fő bölcsődei dajka szükséges egy csoport üzemeltetéséhez, illetve a csoport létszám maximum 12-14 fő lehet, amit az életkor szabályoz be. A bölcsődei felvétel során előnyben kell részesíteni azokat a gyerekeket, akiknél szülő, törvényes képviselő: a felvételi kérelem benyújtását követő 30 napon belül igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, ha három vagy több gyermeket nevelő családban él, és ha egyedülálló szülő által nevelt a gyermek, illetve ha védelem alatt áll. A bölcsődék az alapellátáson túl speciális tanácsadói szolgáltatásokkal, átmeneti gyermekfelügyelettel, bentlakásos szolgáltatással és egyéb gyermekgondozási szolgáltatásokkal támogathatják a családokat. Bentlakásos ellátást nyújthatnak, legfeljebb 24 órás folyamatos gondozást biztosítva annak a gyermeknek, akinek a szülei átmenetileg nem tudnak róluk gondoskodni. A szolgáltatás hétvégén és ünnepnapokon is nyújtható, de időtartama egy nevelési éven belül nem haladhatja meg a 10 napos gondozási napot gyermekenként. Egy másik intézményi szolgáltatás a játszócsoport. A játszócsoportokban a gyerekek és a szülők együtt játszhatnak a bölcsődei szolgáltató segítségével. 2020-ban 825 bölcsőde volt Magyarországon, 2017-ben pedig 754, a családi bölcsődék száma 25-tel, a mini bölcsődék száma 195-tel a munkahelyi bölcsődék száma pedig kettővel nőtt négy év alatt.⁸

3. TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSEK A BÖLCSŐDÉRŐL

3.1 Régi elvárások mai igények:

Egy „megzavarodott” világban kell ma a gyermekeinket nevelnünk. Az iparosodás kora volt az a vízváltó időszak, mikor a gyereknevelés kezdett félresiklani. A régi földművelő életmód sem volt könnyű abban az időben, de az összetartás minden családban jelen volt. Ezek a csalá-

---

⁸ Információs tábla: Országgyűlés hivatala:2019/13 Bölcsődék

dok szegények voltak, de erős megbízható családi köteléssel, biztonsággal rendelkeztek. Állandóság volt az életükben, megvoltak a baráti közösségek, szembe tudtak nézni a gondokkal és meg is oldották őket közös erővel, számíthattak egymásra az emberek. Az ipari forradalom következtében azonban rengetegen haltak meg, minél korábban fiatalabban munkába kellett állni a gyárakban, ami a szülőket is arra kényszerítette, hogy gyermekeiket már nem tudták családi légkörben nevelni megoldást kellett találniuk gyermekeik felügyeletére. Míg az iparosodás előtt a nőket az otthonközpontúság jellemezte, a családi élet volt a fő központ az életükben jelen és a férfi volt a család fentartója, ez az iparosodást követően megváltozott és kezdett megjelenni az ú.n. alkalmazkodó nők és a munkaközpontú nők típusa is. Az alkalmazkodó nők a munkát és a családot is egyaránt fontosnak tartották, míg a munkaközpontú nők között szerepelt olyan is, már akik nem csak kényszerből kezdtek el dolgozni, hanem elkezdték a saját karrierjüket is építeni. Ez az arány, míg régen csak kb. 5% volt, illetve töredéknek számított, ugyanis nők kik munkába álltak akkor a rossz anyagi javaknak volt köszönhető elsősorban, majd idővel ez a tendencia egyre inkább megugrott, és ennek hatására a bölcsődei férőhelyek száma is emelkedni kezdett. Ez által egy új szakma egy új iparág virágzása vette kezdetét. Ma már pedig teljesen természetes, hogy egy nő nem csak családot szeretne, hanem család mellett szeretné, ha önálló „karrierje” lehetne. Míg az 1970-es években a gyermekfelügyelet volt a középpontban, az 1980-as években már a bölcsődékben a gyermekek gondozásáról beszélhetünk, ami még egy úgynevezett közösségközpontú szektornak számított, ami mára már teljesen megváltozott.⁹ Ma már nem csak gondozás, hanem nevelés is folyik a bölcsődei intézmények keretein belül, ami ugyanolyan kiemelkedő szerepet tölt be a mindennapokban, mint maga a gondozás. Ugyanis összességében ma már rájöttek arra, hogy ez az első három év egy olyan szenzitívperiódus minden kisgyermek életében, ahol nem elég csupán csak a fizikális gondozás, hanem rengeteg szeretet, odafigyelés, gondoskodás és helyes mintanyújtás által fog a gyermek a későbbiekben a legtöbbet profitálni. Ebben a korszakban kell egy kisgyermeknél a legtöbb energiát befektetni, ami később megkönnyebbíti majd nekünk szülők életét is, és ennek köszönhetően az eredmény a későbbiekben egy nyugodt kiegyensúlyozott gyermek lesz, ha a jó alapok le lettek téve. A mai bölcsődei intézmények már teljesen más alapokra fektetik a hangsúlyt, mint a fent említett régi időkben. Ma már központi helyet foglal el maga a család és a bölcsőde kapcsolata, a szülőkkel együtt bevonva történő fokozatos elválás, az intenzívebb kapcsolat ápolása, személyre szabott törődés és gondoskodás (egyéni bánásmód elve), ami a gyermek bölcsődei ott létét végig kíséri. Ma már nagy hangsúlyt fektetnek a személyi és tárgyi

---

⁹ Kisgyermek napközbeni ellátása bölcsőde, 2012, Központi Statisztikai Hivatal

állandóságra is, illetve a megfelelő minőségi étkezésekre-korosztályra lebontva. Ezeknek is köszönhető, hogy ma már évente egyre több szülő helyezi el kisgyermekét nyugodtabb szívvel a bölcsődékbe.

3.2 Szülői megítélések-típusok az intézményes ellátásban:

Munkám során sok szülői megítéléssel találkozom, és ennek vonatkozásában, kétfajta látásmódú szülő típust-csoportot szeretnék bemutatni. Az egyik szülőtípus a radikális csoport a másik pedig az óvatos csoport lenne a nézeteimben. A radikális szülő csoport, akinél a beszoktatás megy, mint a „karikacsapás”, csúnya szóval bevágja a gyermekét akár már a második napon ott is hagyná felügyelete nélkül. Nagyon következetesek, és a beszoktatásukra a realitás jellemző (menni kell dolgozni anyának kész, nincs mese...). Bátran adja gyermekét bölcsődébe, és maximálisan ki is használja a szolgáltatásokat, örül, hogy visszanyeri kicsit anyagi függetlenségét és önbecsülését, ami a fizetett munkaerői státussal jár. Gyermekeiket, ha szükséges már 6 hónapos kortól bölcsődébe adnák minden lelkiismeret nélkül, hogy minél hamarabb több anyagi forráshoz, plusz bevételhez juthassanak. A másik szülő típus az óvatos. Itt a beszoktatásra a fokozatosság a jellemző minta, félve adja be a gyermekét, olykor-olykor már túlaggódja az adott helyzeteket. Nehezen engedik el gyermekeiket, és sokszor hosszabb folyamat a beszoktatási idő is a gyermek is érzi a szülői bizonytalanságot, ezáltal minden kicsit nehezebbé válik és nem mindig sikerül gördülékenyen a beszoktatás. A szülő is bizonytalan, muszájból áll vissza dolgozni, de igazán nem szeretné gyermekét bölcsődébe adni, siet, érte a legrövidebb időt tölti el napközben az intézményben, próbálják a családcentrikus egyensúlyt továbbra is fenntartani, figyelembe veszik gyermekeik szükségleteit. Az óvatos szülők minél később próbálják gyermekeiket bölcsődébe adni, amikor már a 2 éves kort elérik és az anyagi helyzet már megköveteli azt, hogy a biztos háttér tekintetében újra munkába kell állni. Ez a szülő típus úgy véli a szülői gondoskodás minősége és mennyisége számít a legjobban. Szerintük a gyermek fejlődésének folyamatában nagyon nagy szerepet játszik a szülő-gyermek kötődése, de legelső sorban az anya- gyermek kötődése. Minél erősebb ez a kötelék a gyermek annál jobban lesz kiegyensúlyozott nem fog szorongani a hétköznapokban, és mint mentálisan, mint fizikailag sokkal nagyobb egyensúlyban és biztonságban vannak, mint akiknél kis mértékben vagy nem is alakult ki maga a kötődés.¹⁰ Sok szülő számol be arról, hogy amikor gyermeke elkezd a bölcsődei beszoktatást már akkor vagy kicsit később az otthoni viselkedésük megváltozik a

---

¹⁰ Steve Biddulph: 2007.

gyerekeknek egy időre, úgymond egy kis viselkedés zavar lép fel mi az elválásnak köszönhető. Kellő figyelemmel és szeretettel ez a probléma, általában csak átmeneti állapot és hamar megszűnik, de ezt is a kötődés- elválás folyamatával vonható összefüggésbe. A szülők társadalmi pozíciója, sokszor összefüggésben állhat a gyermekek teljesítményével, azonban az otthoni hangulat- környezet minősége sokkal fontosabb, és csak kis mértékben függ össze a szülő társadalmi osztályával, képzettségi szintjével. Az hogy a szülők hogyan viselkednek, mit tesznek, milyen mintát nyújtanak gyermeküknek sokkal fontosabb, mint az hogy ki csodák ők, és hogy hol helyezkednek el a társadalmi ranglétrán. A szülőkkel való kommunikáció során a gyermek kifejezi szükségleteit, igényeit és legelsősorban az érzelmeit. Ilyenkor a szülő természetesen reagál ezekre az érzelmekre, igényekre ez által a gyermek meg tanulja szabályozni lassan ezeket az érzelmi megnyilvánulásokat. Meg tanulja csillapítani a dühét, tompítani félelmét, ezek hosszú folyamatok viszont ez által fog kialakulni az úgy nevezett érzelmi intelligencia, a szeretni és a bízni tudás képessége az adott kisgyermekben. Szülőként a mi feladatunk úgymond beszabályozni gyermekünk érzelmi viszonyulását az élethez, és mind ez az első három évben nagyon fontos szerepet tölt be a fejlődés menetében. A körülmények függvényében viszont sok szülő egyöntetűen úgy vélekedik (főleg utólag), hogy a bölcsőde számos előnnyel is járt gyermekük számára. Mikor már azt tapasztalják, hogy a gyermek beszkokott és örömmel érkezik a bölcsődébe, akkor ők is nyugodtabban mennek el dolgozni, a kezdetleges szülői aggodalmak átalakulnak bizalommal az adott kisgyermeknevelő irányába.¹¹ Amikor egy kisgyermek hátrányos helyzetű, szegény körülmények között él, előnyben részesül, a felvétel során ez által az intézmény biztosítja a gyermek számára, amit esetleg a szülő nem biztos, hogy meg tud adni. (megfelelő táplálék, jó szociális környezet). Segít az intézmény a nevelésben, de tiszteletben tartja a gyermek integritását, és biztonságát. Mint szakember én is úgy vélem, hogy az első egy évben, ha a szülő megteheti, maradjon otthon gyermekével. Viszont vannak olyan élethelyzetek, amikor azt kell mondanunk, hogy a gyermekek gondozásával-nevelésével kapcsolatos döntéseinket a gyermekek fejlődési szükségletei alapján kell meghoznunk. Figyelembe kell vennünk azt, hogy az adott kisgyermek számára az adott pillanatban mi a legjobb és e szerint kell döntenünk, hogy fejlődésében ne gátoljuk őt, hanem előre tudjon haladni szeretetben és biztonságban egyaránt. Minden gyermek egyedi, és minden gyermeknek más az egyéni szükséglete.

---

¹¹ Kardos Józsefné: Bölcsőde családdal a kisgyermekéért 1994. Családpolitikai füzetek

4. VÁLTOZÁSOK KORA

4.1 Bölcsődei gondozás majd nevelés:

A bölcsődei gondozás-nevelés az évtizedek során számos átalakuláson ment keresztül. Míg régen 50-60 évvel ezelőtt a bölcsődei ellátás célja elsősorban a gyermekfelügyelet volt, míg a szülők oda voltak napközben dolgozni, ma már egy sokkal minőségibb gondozás-neveléssel találkozhatunk a mindennapok során. A 60-as években a rossz kialakult egészségügyi állapotra hivatkozva, az egészségügy terén próbálták javítani az ellátásokat, jobban oda figyelni és betartani a higiénés szabályokat, minőségibb tápanyagokat próbáltak a gyermekeknek adni, hogy ne legyenek olyan betegek. Az egészségügyi fejlesztések során következett idővel a szociális háttér támogatása, ekkor kerültünk a szociális szférába majd nem sokkal rá bekerültek az intézménnyel a gyermekvédelmi rendszerekbe. A II. világháború végéig az elsődleges szakmai cél, ha mondhatjuk így maga a gondozás volt. A gondozók célja az volt, hogy biztosítsák azoknak a gyermekeknek a napközbeni gondozását, akinek a szülei dolgoznak. A gondozóktól már abban az időben is elvárt volt a gyengéd szeretett teljes gondozás, és a fő tevékenység a gondozási feladatokon túl maga a játék volt a gyermekek számára. Még nem voltak funkció szerinti játék lebontások, csak maga szabad játék élménye. Egyre több üzemi-állami bölcsődét nyitottak meg, mivel a gyermekek napközbeni ellátását biztosítani kellett. A szakmai fejlesztésekre is egyre nagyobb hangsúlyt kezdtek el fektetni, mely fejlesztések nevéhez Akócsi Sándorné neve volt köthető. A szervezet által kezdték el a bölcsődéket ellenőrizni és az ellenőrzések során jöttek rá arra, hogy milyen új koncepciók felé kell vagy érdemes a bölcsődei intézményeknek haladnia. Az ellenőrzések során nagy hiányosságokat véltek felfedezni, a kisgyermekek értelmi, érzékszervi és mozgási megfigyelésük és gondozásuk terén egyaránt. „A csecsemő szellemi fejlődésének elősegítése érdekében a hang, a mozgás, a szín stb. ingerek jelentőségére hívták fel a figyelmet. A mozgásfejlődés feltételeinek biztosítása érdekében javasolták a játszókert kialakítását és a 3 hónaposnál idősebb gyermekek számára a hempergő biztosítását. Általános pedagógiai elvként megfogalmazták, hogy a gyermekekkel, derűvel, beszélgetéssel kell foglalkozni.”¹² 1955. 01. 01-vel bevezetésre került az egészségügyi törzslap, amely szerintünk azért is volt jó, mert az orvos mellett a gondozók is helyet kaptak, ha bármi féle értelmi fejlődés lemaradását tapasztaltak, ezekben a dokumentációkban jegyezheték fel. Miután pedig 1956-

---

¹² Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Nyitrai Ágnes 16. (2020)

ban megjelent a bölcsődék szervezeti és működési szabályzata, onnantól kezdve nagyon sok alapelv lett fektetve az intézmények területén belül. Mint tárgyi, mint személyi, és mint szakmai szemmel és egyre egyértelműbbé vált, hogy a gondozás és nevelés együttes elengedhetetlen kellékei egymásnak. Akócsi Sándorné végig sokat tett ezért a fejlődés menetéért, a bölcsődei nevelés kiemelkedő pedagógusa volt. A szabályzat leírta, hogy minden gyermekre egyénileg kell odafigyelni, itt már megjelent az egyéni bánásmód elve, az életkor szerinti csoportosítás, a napirendek követése, állandósítása és betartása lett a cél. Ezen felül próbálták a holt időket kiküszöbölni, hogy ne legyen, vagy minél kevesebb legyen a várakozási idő, és ez idő alatt is biztosítani lehessen a játékidő fontosságát. Oda kellett figyelni a gondozóknak a helyes példamutatásra munkájuk során és ennek tükrében nevelni a gyerekeket. Már ekkor felfigyeltek azokra a kisgyermekekre, akik a megfelelő fejlődési ütemtől eltértek és jelezték ezt a gyermekorvos irányában. Előtérbe került a gondozás mellett a gyermekek szellemi és lelki nevelése is. A gondozóknak innentől kezdve nem csak a játék mennyiségét kellett biztosítaniuk, hanem a minőségét és az együtt töltött időt is, nem csak az eszközt kellett odaadni, hanem bemutatni azt és együtt játszani velük. Akócsi Sándorné éppen ezért a kisgyermeknevelők szakmai kompetenciájára is figyelt, hogy fejlődni tudjanak különböző szakirányú továbbképzéseket hozott létre, amelyeken a gondozóknak részt kellett venni., A gondozás és nevelés egysége értelmezésében azt is jelenti, hogy a gyermekkel kapcsolatos valamennyi teendőt a gondozónő látja el, akit alkalmassá kell tenni a gyermekkel való közvetlen érzelmi kapcsolatra és a gyermek korának megfelelő pedagógiai módszerek alkalmazására is.”¹³ Ez oly annyira hirtelen volt, hogy az elvártaknak megfelelni kívánt gondozóknak kidolgozott foglalkozásokat kellett készíteni, amelyeken a gyermekeknek kötelezően részt kellett venniük. Ennek az lett az eredménye, hogy a kötött foglalkozásokat nem minden kisgyermek volt képes teljesíteni, és a gondozók helyettük végezték el a különböző feladatokat csak, hogy készen legyenek. Ekkor jöttek rá arra, hogy a kisgyermeknek nem kötött foglalkozásra van szüksége az óvodai minták alapján, hanem arra, hogy a gondozó csak próbálja egy játék kapcsán felkelteni a kisgyermek érdeklődését és a játéktevékenység közben belefűzni az az napi „tematika”-pl: színek-formák tanulását.¹⁴ A bölcsődei nevelés még ekkor gyerekcipőben járt, és sok gondozó nem is értett vele egyet, mivel a gondozási feladatok egy teltházas napon kitette a napi fő teendőket, a nap folyamán. Amikor 1970-től megalakult a BOMI: Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Dr. Polónyi Erzsébet főigazgató főorvos vezetésével, elkezdett előtérbe kerülni egyre erősebben maga a nevelés fogalma majd gyakorlata egyaránt. „ Az Intézet tevékenységkörei: a működő bölcsődék szakmai

---

¹³ Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Nyitrai Ágnes 18. (2020)

¹⁴ Maria Montessori (2011): A gyermek felfedezése.

ellenőrzése, a bölcsődék hálózattá fejlesztése, tudományos kutatások folytatása és azok eredményeire építkezve új módszertani levelek kidolgozása, a szakemberképzés és továbbképzés folyamatos fejlesztése koherens szakmai rendszer kialakulását alapozták meg.”¹⁵. Ugyanebben az évben alakult meg Pikler Emmi vezetésével a CSOMI a Csecsemőotthonok Országos Módszertani Intézete. Céljuk az állami nevelésben élő gyermekek támogatása volt szakmai céllal. A két Intézmény álláspontja sok mindenben egyezett egymással. A BOMI korszak létrehozott egyre több módszertani intézményt, Egyre több módszertani útmutatások jelentek meg, melyek kutatásokkal lettek előtte alátámasztva, így egy dinamikus fejlődés vette kezdetét. Azonban az elmélet sokszor ütközött a gyakorlattal, a kezdeményezett foglalkozások sokszor a gondozás rovására mentek, illetve azt is tapasztaltak, hogy a gyermek nehezen tért vissza a foglalkozást követően az elmélyült szabad játékba, és sok esetben nem is értette a kisgyermeknevelő mondani valóját sokszor csak a mutatott tárgy- eszköz vitte a gyermeket a foglalkozás irányában nem az adott kisgyermeknevelő felhívása. A fordulatot az 1979-es Játék a bölcsődében c. módszertani levél hozta meg, mely elsősorban arra ösztönzött, hogy a gyermekek fő tevékenységi célja, az elmélyült önálló játék legyen. A kisgyermeknevelő feladata a jó légkör a megfelelő hely és idő megteremtése a játék során nem kell bele avatkozni főleg nem kötött formában. Figyelemmel kísér és segítséget nyújt, ha azt a gyermek igényli. Míg az előző módszertani elképzelések a nevelés fő céljára összpontosítottak addig a játék a bölcsődében c. módszertani levél, megmutatta a játék elméleti értelmezésének oldaláról hogyan juthatunk el maga a módszertani megoldáshoz. „A módszertani levél konkrét részvételi formák mentén (pl. kezdeményezés, ötletadás, együtt játszás, viselkedési szabályok tisztázása stb.) részletezi a módszertanilag támogatható és helyteleníthető bekapcsolódási módokat, hangsúlyozva, hogy a felnőtt csak a gyermek igényeihez igazodva kapcsolódhat be a játéktevékenységbe, ellenkező esetben, a játék felnőtt általi irányításának következtében a tevékenység már nem tekinthető igazán játéknak.”¹⁶. A rendszerváltást követően vált egyértelművé a módszertani elvek rendszerbe dolgozása, így a bölcsődei nevelés- gondozás kérdéseit, alapelveit, először a bölcsődei szakmai szervezési útmutató vizsgálta, majd 1997-ben átdolgozva létrejött a Bölcsődei Gondozás-Nevelés Szakmai Alapprogramja, amely kimondja, hogy a nevelés és a gondozás elválaszthatatlan egységet alkotnak egymástól. A gondozás minden helyzetében nevelés folyik, a nevelés helyzeti azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.¹⁷

---

¹⁵ Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Nyitrai Ágnes 19. (2020)

¹⁶ Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Nyitrai Ágnes 21. (2020)

¹⁷ Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Nyitrai Ágnes 22. (2020)

4.2 Bölcsődei Nevelés-Gondozás Országos Alapprogramja:

Az alapprogram célja, hogy keretet adjon annak a szakmai munkának, amit a Magyarországon lévő bölcsődék intézmény rendszereiben ölelnek fel. Az alapprogram tartalmi egységei és látásmódja megegyeznek Magyarország alaptörvényével, a 3 éven aluli kisgyermek nevelésére-gondozására vonatkozó jogszabályokban foglaltakkal. A bölcsődei nevelés hagyományai-val, nemzeti sajátosságaival és a felhalmozott értékeivel, a legújabb koragyermekkorai kutatások eredményeivel. Minden bölcsődei ellátást nyújtó intézménynek saját helyi szakmai programot kell készítenie, aminek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az alapprogram nem csak a kisgyermekre, hanem a kisgyermek családjára komplexen tekint és nem csak a kisgyermek nevelése és gondozása a cél, hanem az egész családnak a támogatása, tehát a nevelés középpontjában maga a kisgyermek és a kisgyermeket nevelő családok állnak. „A bölcsődei nevelés célja, hogy a kisgyermek elsajátítsa azokat a készségeket, képességeket, amelyek segítik őket abban, hogy hatékonyan és kiegyensúlyozottan viselkedjenek saját kulturális környezetükben, sikeresen alkalmazkodjanak annak változásaihoz. A bölcsődei nevelés mindezt olyan szemlélettel és módszerekkel teszi, amelyek segítik a családi nevelés elsődlegességének tiszteletét. A bölcsődei nevelés további célja, hogy a koragyermekkorai intervenció szemléletének széles körű értelmezésével összhangban minden kisgyermekre és családjára kiterjedő preventív tevékenységet folytasson. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató családbarát intézményként, szolgáltatásként hozzájárul a családok életminőségének javításához, a szülők munkavállalási esélyeinek növeléséhez.”¹⁸ A bölcsődei nevelés alapelvei a következők:

- a család rendszerszemléletű megközelítése
- a családi nevelés elsődleges tisztelete
- a koragyermekkorai intervenció szemlélet befogadása
- a kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe
- a kisgyermeki személyiség tisztelete
- a biztonság és a stabilitás megteremtése
- a fokozatosság megvalósítása
- egyéni bánásmód elve
- gondozási helyzetek kiemelt jelentősége

---

¹⁸ Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. 2021. Magyar Bölcsődék Egyesülete. Budapest. 1.

- a gyermeki kompetenciakésztetés támogatása

Ezek a bölcsődei alapelvek mind rendkívül fontosak, egyik alapelv logikusan épül a másikra, mégis kiemelnék egyet, ami szerintem nagyon meghatározó. Ez az egyéni bánásmód érvényesítése. A kisgyermek sikeres fejlődésének ez az alapelv elengedhetetlen feltétele, hiszen minden gyermek más ütemben fejlődik, viszont nem a más üteméhez hasonlítandó, hanem mindig magához a gyermekhez viszonyítjuk a saját ütemét, ami teljesen egyedi. Az egyéni fejlődésének ütemét, az adott kisgyermek spontán érését befolyásolhatják a következő tényezők: az etnikai vallási és kulturális hovatartozás, az adott fizikai és pszichés állapot. A gyermeket éppen ezért mindig az egyéni szükségleteihez igazodva részesítjük bármilyen érzelmi biztonságot nyújtó támogatásban és gondoskodásban. Az alapprogramban szerepel a bölcsődei nevelés feladatai is, amik következők: Az egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása, ezen belül a kisgyermek fejlődésének a nyomon követése, ahol a testi-lelki harmonikus fejlődésük a cél egy egészséges és biztonságos kialakult környezetben. A kisgyermeknevelőknek törekedniük kell az alapvető elsődleges higiénés szokások kialakításában, és a gondozási helyzetekben lévő primer szükségletek kielégítésében. A prevenciós feladatok megvalósítása a cél, rugalmasan alkalmazkodni kell a kisgyermek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez. Második feladat a családok támogatása, annak erősségeire építve a szülői kompetencia fejlesztése. Itt törekednünk kell a családi nevelés és a bölcsődei nevelés összhangjára. Kölcsönös alapuló bizalmi kapcsolatra kell törekednünk a kisgyermeknevelő és a szülők között. „A szülő ismeri legjobban gyermekét, így közvetíteni tudja szokásait, igényeit, szükségleteit, nagymértékben segítve ezzel a kisgyermeknevelőt a gyermek ismeretén alapuló differenciált, egyéni bánásmód kialakításában. A kisgyermeknevelő, mint szakember, szaktudására, tapasztalataira építve, a szülők igényeihez igazodva közvetíti a kora gyermekkori fejlődéssel, neveléssel kapcsolatos ismereteket, módszereket.”¹⁹ Harmadik az érzelmi és társas kompetenciák fejlesztése: Itt törekednünk kell az együttélés szabályainak elfogadtatására és a mások iránti nyitottság megőrzésére. A kisgyermeknevelő feladata itt is nagyon fontos, hogy biztosítsa a kommunikációs kedv folyamatos felkeltését, tiszta nyelvi környezetben, és ezt fent is tudja tartani végig nevelési és gondozási műveletek során. A negyedik feladat pedig a megismerési folyamatok fejlődésének segítése, ahol a kisgyermeknevelő szintén szakmai tudásával, aktív részvételével és a megfelelő környezet kialakításával tudja a legjobban ezt a feladatkört elősegíteni, ezáltal tud új ismereteket nyúj-

---

¹⁹ Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. 2021. Magyar Bölcsődék Egyesülete. Budapest. 5.

tani illetve végig ösztönző nevelői magatartást biztosítani, hogy a kisgyermekben az önálló választás és döntési képesség idővel kialakulhasson. Következő fontos szempont a bölcsődei nevelés gondozás országos alapprogramjában a bölcsődei nevelés főbb helyzetei, ami nem más mint a tanulás, gondozás, játék, mozgás, mondóka-ének, vers-mese, alkotó tevékenységek, és az egyéb tevékenységek. A tanulás során a gyermeket a személyes kíváncsiság hajtja, maga az érdeklődés. Semmilyen formában nem lehet kötött, erőltetett tevékenységi forma a bölcsődei intézményekben. Színtere a természetes élethelyzeteknek pl: gondozás és játék közben. A tanulás formái itt az utánpótlás, spontán játék, szokáskialakítás vagy ismeretszerzés egy kisgyermeknevelői-gyermek interakciója során. A gondozás mindig egy bensőséges kapcsolat a kisgyermeknevelő és gyermek között, amit a gondozás minősége jelentős mértékben befolyásolja. Ilyenkor a felnőttel való kommunikáció nagyon fontos. A játék és a mozgás terén biztosítani kell a megfelelő környezetet, ne legyen sehol veszélyforrás. Ellenőrizni kell mindig a játékok minőségét. A játék ad lehetőséget elsősorban a társas kapcsolatok alakulására. A nagymozgásos játékokra, pedig mint a szabadban, mint pedig a csoportszobában szüksége van a kisgyermeknek. A mondókák, énekeken keresztül segítik elő az anyanyelvet, a személyiség fejlődését érzelmi alapokra fektetve, amik hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez, valamint a derűs légkör kialakításához. A versek és mesék használata is nagy hatással bír a gyermekek érzelmi és értelmi fejlődésére egyaránt. Fejlődik ezek által a gondolkodásuk, képzeletük, emlékezetük, és a beszédük is, mind emellett bensőséges kommunikáció alakul ki a kisgyermeknevelő és a kisgyermek között, ami segít abban, hogy még mélyebb érzelmi szál alakuljon ki a két ember között, ami fokozza a kisgyermek biztonság érzetét. Az alkotó tevékenységek során hatalmas nagy erőforrás minden kisgyermek számára maga az alkotás öröme. A kisgyermeknevelő feladata fent tartani minél tovább az alkotó kedvet, és a megfelelő eszközök biztosítása a cél, elegendő idővel egybekötve. Ilyen tevékenység pl: a firkálás, ujjfestés... Egyéb tevékenységi formák közé tartozik még a környezet megismerése, az én csinálom élménye- pl: gyümölcssaláta készítése közösen, ok-okozati összefüggések megértése. Az alapprogramban megtalálható a bölcsődei nevelés megvalósításának sajátos feltételei is, melyek a következők:

- „Saját kisgyermeknevelő”-rendszer
- Gyermekcsoportok szervezése
- Napirend
- Tárgyi feltételek²⁰

---

²⁰ Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. 2021. Magyar Bölcsődék Egyesülete. Budapest. 11.

Mind a négy feltétel nagyon fontos és elengedhetetlen. A saját gondozónői rendszer megteremti a kisgyermek számára maga a biztonságot, állandóságot, és stabilitást ami nagyon fontos minden kisgyermek életében. A saját kisgyermeknevelő kíséri végig az adott kisgyermeket, míg a bölcsődei ellátást igénybe veszi, figyeli a fejlődését, vezeti a dokumentációját, figyelembe veszi egyéni igényeit, segíti a bölcsődei élet során fennálló nehézségeken át. A gyermekcsoportok szervezését jogszabályok írják elő, életkoruk szerint lehet a csoport homogén és vegyes is. Szakmai szemmel tekintve a homogén csoportok a megfelelőbbek. A tárgyi feltételeknél is jogi és szakmai előírásoknak kell megfelelni. Figyelembe kell venni ilyenkor a gyermekek életkorát, létszámát és igényeit. Mindent úgy kell kialakítani, hogy az biztonságos legyen és a bölcsődei nevelést szolgálja.²¹ A napirend az utolsó feltétel, ami szintén nagyon fontos, hiszen a jól megszervezett, folyamatos ugyanakkor rugalmas napirend, a gyermekek életében elengedhetetlen. Ez biztosítja a csoport belső nyugalalmát, biztonságát, kiszámíthatóságát. A napirend mindig függ a gyermekek életkorától, fejlettségétől, szükségletétől, és befolyásolhatja az időjárási tényező, és a gyermekek aznapi létszáma egyaránt. További feltétele még a tárgyi feltételek biztosítása, a saját kisgyermeknevelői rendszer- a személyi állandóság-, a jó munkaszervezés, a kisgyermek otthoni életének figyelembevétele. A bölcsődei gondozás-nevelés országos alapprogramja magába foglalja a családok támogatásának módszereit és lehetőségeit, amik magukba foglalják maga a családlátogatást, lehetőséget ad a szülővel történő fokozatos beszoktatásra, napi szinten törekszik a kapcsolattartásra, egyéni beszélgetésekre, szülőcsoportos beszélgetésekre, szülői értekezletekre, és indirekt kapcsolattartási formákra ad lehetőséget pl: írásbeli tájékoztatók, honlapok, szórólapok, amik ismeretterjesztésre adnak lehetőségeket. Helyet kaptak még az alapprogramban a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató kapcsolatrendszerei, és az alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatások is. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató kapcsolatrendszere elősegíti más intézménnyel együtt a szakmai fejlődés előre jutását, eszme cseréit, jó szakmai ötletek gyakorlatok elsajátításait, amelyek kölcsönös együttműködésen alapszanak, a megfelelő kompetencia határok betartásával.²² Az alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatásokat minden család igénybe veheti, ezek a szolgáltatások a családok támogatására jönnek létre. Ilyenek pl: a különböző játszócsoportok, időszakos gyermekfelügyelet, lehetnek nevelési tanácsadások, de akár gyermekhotellak is. Ezeknél a szolgáltatásoknál figyelembe kell venni a megfelelő személyi és tárgyi feltételeket, a bölcsődei nevelés alapelveit, és be kell tartani a megfelelő kompetenciahatárokat is. Ezek a

---

²¹ A bölcsődei nevelés- gondozás szakmai szabályai Budapest. 2012. Módszertani levél.

²² A bölcsődei nevelés- gondozás szakmai szabályai Budapest. 2012. Módszertani levél.

szolgáltatások lehetnek díjmentesek és lehetnek díj ellenében is, amit ebben az esetben mindig írásban rögzíteni kell.

4.3 Okj-képzésből, diplomás képzés:

Az 1850-60 években, ahogy a régi bölcsődék történetében már említettem, a bölcsődei dolgozókat, vincéseknek-irgalmas nővéreknek nevezték. Abban az időben és még nagyon sokáig a II. világháborúig egyáltalán nem fektettek hangsúlyt a gondozók bármiféle képzésére, hiszen a fő cél az volt, hogy a gyermekfelügyelet biztosított legyen, amíg a szülők dolgoznak a gyárakban, földeken. A II. világháború után kezdett maga a képzés fordulatot venni, és elkezdték a gondozókat képezni majd az igazi áttörés 1965-ben következett be Pikler Emminek köszönhetően, ugyanis ő volt az a személy aki, igazán kidolgozta a gondozónői képzést. Ekkor maga a képzésforma két évre emelkedett, és inentől kezdve érettségihez szerette volna, hogy kötve legyen, amit először elviekben sikerült is kiviteleznie azonban ezt a gyakorlatban majd csak pár évre rá lehetett megvalósítani, mert nagyon kevés embernek volt még érettségi. Ekkor vált a képzés fő tantárgyává az egészséges csecsemő fejlődése, gondozása, táplálása. Elkezdték a hangsúlyt a pszichológiára is fektetni és tantervi keretek közé beemelni. Ekkor kezdtek hangsúlyt fektetni az ének zenei nevelés fontos előnyeire is. Nagy hangsúlyt kapott inentől a gyakorlat és az elmélet elsajátítása is. 1970 és 1998 között zajlott a szakmai képzés felvirágozása, a szakemberek fejlődésének elősegítése.²³ A BOMI és a CSOMI szakemberei részt vettek ezekben a fejlesztésekben, tananyagok kidolgozásában, és az oktatásban egyaránt. 1975-ben azonban megszűnt az iskolákban az a formai felállás hogy érettségi mellett szakmát szerezzenek a tanulók nappali képzés keretén belül, így ismét kezdett emelkedni a szakképzetlen gondozók számának az aránya. Éppen ezért 1978-ban került kidolgozásra a szakgondozónői képzés tanterve, ami akkoriban a legmagasabb formájú szakképesítéssel rendelkezett az ezredfordulóig. A képzésre csak azok jelentkezhetek kiknek megvolt az érettségi bizonyítványuk, nem voltak még 45. évesek, legalább két év szakmai gyakorlattal rendelkeztek, vezetői vagy vezető helyettesi posztban foglalták el a helyüket. A sikeres képzés érdekében szóbeli, írásbeli vizsgát kellett tenni illetve szakdolgozatot kellett írnia a tanulóknak. 1985-ben új tananyagok és új tantervek kerültek kidolgozásra, majd 1990-ben létrejött az érettségire épülő 4+3 éves képzés, ami az ápolókkal együtt indult és a második évtől lehetett irányba szakosodni.²⁴ Ezt 1995-ben felvál-

---

²³ Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Nyitrai Ágnes 23. (2020)

²⁴ Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Nyitrai Ágnes 23. (2020)

totta a már csak kizárólag érettségi képzésre épülő OKJ-képzés ami három év után volt megszerzhető. 1998-ban teljesen újra értelmezték a képzés fontosságát és a fő hangsúlyt a bölcsődepedagógiára fektették. Ezzel párhuzamosan egyre inkább felerősödni látszott a kora gyermekkori nevelés is először csak nemzetközi viszonylatban majd később már a hazai tendenciák is ezt mutatták. Az 5.4-es OKJ-s szakképesítések mellett megjelentek 1999-ben az akkreditált felsőfokú szakképzések, amik bekerültek a felsőoktatásba, ezáltal a pedagógusképzésekbe is. 2008 végén pedig a bölcsődei szak álma vált valóra azzal, hogy engedélyezték a BA szak elindítását. A képzés a 2009/2010. tanévben indult, elsőként Egerben. Ezzel megkezdődött az akkori legmagasabb szintű képzésforma, a kisgyermeknevelők körében hazai szinten.²⁵ Ennek hatására 2012-ben a felsőfokú szakképzés (OKJ 5.5) megszűnt, helyette: felsőoktatási szakképzés (FOSZK) indult, de nem sokáig, ugyanis ez a képzésforma is befejeződött 2015-ben. 2017-től új mintatervek, új képzési programok indultak a BA- szakképzés keretén belül. Aki pedig még feljebb szeretett volna jutni, az alapszak után lehetőség nyílt további szakirányú továbbképzésekre, neveléstudományi mesterszak elvégzésére, de akár doktori cím megszerzésére is van ma már lehetőség.

4.4 Kora gyermekkori intervenció a bölcsődében:

A kora gyermekkori intervenció magába foglal minden olyan preventív szolgáltatásokat, melyek a gyermekek megfelelő fejlődését támogatják, amiben a gyermekek családjai is fontos szerepet kapnak. Nem csak a gyerekeket, hanem azok családjait is segítik. A kora gyermekkori intervenció a szűrés szakaszától megkezdve, tehát már a fogantatás pillanatától jelen van egy kisgyermek/adott esetben magzat jelenlétében, a problémák feltárásában, diagnosztizálásában, ezeknek a rehabilitációjában, fejlesztő tevékenységeiben, tanácsadásaiban mind végig jelen van. A kora gyermekkori intervenció tehát, több ágazat munkamegosztásában zajlik, mint pl: az egészségügyben, a köznevelésben, közoktatásban, szociális szférában, család és ifjúság ügyben stb. és még sorolhatnánk.²⁶ Egyre több helyen van jelen, ami azért is jó, mert ha bármilyen problémát észlelünk egy kisgyermek fejlődésében, minél hamarabb megkezdődhet a gyermek számára legmegfelelőbb preventív ellátás. Minél hamarabbi életszakaszban kerül erre sor, a problémák észlelése során, annál nagyobb esély van további fejlődésre, gyógyulásra. A kora gyermekkori intervenció minden olyan intézményben jelen kell, hogy legyen, ahol gyermekek vannak, ami már a fogantatás pillanatától megkezdődően számít és teljesen kisiskolás korig tart.

---

²⁵ Gyermeknevelés 8. évf. 1. szám Podráczky Judit 5-14. (2020)

²⁶ Kereki Judit. 2020. 30-37.

Éppen ezért a bölcsődei intézményeket is ide soroljuk. A gyermekek napközbeni ellátása keretében, jelen esetben, a bölcsődei intézményekben, a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azoknak az esetekben, ahol a szülők, nevelők, gondozók valamilyen okból (pl. munkavégzésük, betegségük) miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.²⁷ Abban az esetben, ha a gyermek fejlődésében, bölcsődei ellátása alatt merül fel bármilyen lemaradás, probléma, akkor az adott intézmény szakembere, jelen esetben vezetője vagy bölcsőde orvosa, javasolhatja a pedagógia szakszolgálat felkeresését, de nem utalhatja ellátásban. Ha az adott probléma 0-3 év között merül fel, akkor a megyei szakértői bizottság feladata azt eldönteni, hogy a kisgyermek jogosult ezen a korai fejlesztés megkezdésére vagy sem. Nagyon kevés az a bölcsődei intézmény ahol ezeket a fejlesztéseket helyben megtudják valósítani. Nálunk megyei szinten nincs ilyen intézmény éppen ezért, ha a szakértői bizottság úgy dönt, hogy a kisgyermeknek fejlesztésre van szükség, akkor a gyermek lakóhelyének legközelebbi pedagógiai szakszolgálatnak az intézményét jelöli ki. A bölcsődei intézmények fő feladata a kora gyermekkori intervenció tükrében, a jelzés. Mint a gyermekjóléti rendszer jelzőtagjai, jelezni a megfelelő szakember felé, majd jelezni a megfelelő szakintézmény felé, ha bármiféle problémát, fejlődésbeli eltérést, lemaradást tapasztalunk az adott kisgyermeknél a megfelelő időben. Ugyanis a kora gyermekkori intervenció fontossága és céljai közé tartozik, a megelőzés és a korai beavatkozás, annak érdekében, hogy a gyermekek felnőtt korukra teljes értékű, egészséges életet tudjanak majd élni.

---

²⁷ Kisgyermek napközbeni ellátása bölcsőde, 2012, Központi Statisztikai Hivatal

5. KUTATÁS

5.1. A kutatás céljai:

Primer kutatásom célja az volt, hogy valamelyest átfogó képet ismerjek meg és kapjak a bölcsődei intézmények rendszeréről, a régi és a mai elvárásokról. Hogyan élik meg a kolléganők ezeket a változásokat? Mik a tapasztalataik ezzel kapcsolatban? A magasabb szakmai elvárások révén változott-e a munka morál, és hogyan látják ők a változások következtében gyakorolt hatásokat? A szülők szemszögéből, ha nézik, hogyan érzik, mik a mai igények elsősorban? Kutatásom fő célja a felállított kutatási kérdések igazolása vagy elvetése.

5.2. A kutatás során alkalmazott módszer:

Kutatásom során a kvalitatív, félig strukturált interjúkkal dolgoztam. Arra voltam kíváncsi, hogy a kiválasztott személyeknek mik a szubjektív tapasztalatai, élményei, és érzései az elmúlt évekkel és a jelenlegi helyzettel kapcsolatban. Az interjúk lebonyolítása nagyon közvetlen, barátságos formában zajlottak, maga a beszélgetés légkörénél próbáltam végig, manipulációmentes maradni. Törekedtem a nyitott, támogató, viszont semleges magatartásra.

5.3. Kutatási kérdések felállítása:

Diplomadolgozatom témájával kapcsolatban a félig strukturált interjúelemzés alapján a következő kutatási feltételezéseimet fogalmaztam meg:

1. Míg régen túlnyomóan csak gondozás zajlott a bölcsődékben, ma már egyértelműen nem csak gondoz, hanem nevel is a kisgyermeknevelő munkája során, nevelés-gondozás folyik párhuzamosan. Feltételezem, hogy a gondozás önmagában kevés, hiszen gondozás közben folyamatos kommunikáció zajlik, amit a gyermek ért, ezáltal tanul, iránymutatást adunk, ez által már nevelünk is. Az első években elengedhetetlen a helyes mintanyújtás, amit az első szociális közeg biztosít a gyermek számára, ami adott esetben ugye a család, és a bölcsőde, ha már jár a gyermek. Úgy gondolom a gondozás-nevelés együttese a leghatékonyabb módszer, ebben az életszakaszban, amit minden esetben az egyéni bánásmód elvén végzünk, személyre szabottan.

2. A bölcsődék egyre magasabb szakmai elvárásokkal rendelkeznek. A pedagógus életpályamodellbe való belépés lehetősége, ösztönzően hat a kisgyermeknevelők további fejlődésére, amiben előszeretettel vesznek részt. Minél magasabb képzésben van egy kisgyermeknevelő, annál jobban tudja, hogy hol vannak a szülővel szembeni kompetencia határai, fejlődik a kommunikációja, látásmódja megnyílik az új dolgok felé. Azonban az új dolgok, új feladatokkal is járnak, több lesz az adminisztrációs tevékenység a régihez képest, ami több időt vesz el, minél magasabb a szakmai elvárás szintje, (nevelési program, tematikus tervezet) annál nehezebb a csoportban való kivitelezése 0-3 éves korban.
3. A kora gyermekkori intervenció jelen van a bölcsődei ellátásokban. A lokális fejlesztések intézményeken belül viszont hiányosak, mint tárgyi és személyi feltételek értelmében egyaránt. Nincs lehetőség arra, hogy a szülők az adott intézményen belül fejleszthessék gyermekeiket, ha kiderül a gyermekről, hogy másabb, lassabb ütemben fejlődik társaitól, vagy ha valamelyik területen elmaradás tapasztalható.
4. Feltételezem, hogy 20 évvel ezelőtt kevesebb volt a tárgyi feltétel, azonban könnyebb volt a szülőkkel való együttműködés, jobban elfogadóbbak voltak, mint most. Véleményem szerint ez a kocka megfordult, és míg a tárgyi feltételek ma már minden intézményben biztosítottak, az alapvető minimummal rendelkeznek, addig a mai generációk szülei, türelmetlenebbek, olykor bizalmatlanabbak és kevésbé elfogadóbbak, mint a régi időkben voltak.

5.4. A vizsgált minta bemutatása:

Az interjúk elkészítésekor, minden esetben interjúvázlattal készültem, amiben 12 összetett, elég tartalmas kérdéssor szerepelt. Egy fő kérdésen belül, több rövid kérdés is helyet kapott. Igyekeztem a kérdések kialakításával átfogóan felölelni a kutatási kérdéseimet. A kérdések teljes feltevésére azonban nem mindig volt szükség, hiszen a beszélgetések során a válasz lehetőségek végig nyitottak voltak, így volt olyan interjú alany, aki egy feltett kérdés után, rögtön három azt követő kérdésemre is válaszolt, így adódott olyan kérdéssor, aminek feltevésére már nem volt szükség. A kérdések sorrendje nem volt kötött, a beszélgetést végig a rugalmasság jellemezte.

A kutatásom során törekedtem arra, hogy célirányosan legyenek az interjúalanyok megválasztva. Olyan kollégákat próbáltam keresni, akik már több mint 30 éve, hogy a pályán dolgoznak. 8 interjú alanyt sikerült megkérdezni, ebből a 8 főből, ketten már tavalyi évben nyugdíjba mentek 40 éves munkatapasztalattal, hárman pedig nyugdíj előtt állnak. A maradék három fő kisgyermeknevelő pedig több mint 30 éve a pályán van már, ebből egy kolléganő 38 éve, a másik két fő pedig kerekén 30 éve. Nemek arányában nyolc nő, és mind a nyolcan végig bölcsődében dolgoznak, dolgoztak. A tudatos választás azért volt fontos, hogy minél átfogóbb képet kaphassak a régi intézményes rendszerről is, ezáltal sokkal nagyobb az összehasonlítási alap, a mai elvárásokkal szemben.

5.5. A kutatás körülményei:

Az interjúk elkészítése javarészt a Nyíregyházi 16. sz. Aprajafalva Bölcsődében történtek, a bölcsődevezető engedélyével, munkaidő után, egy külön helyiségbe elvonulva. A jelen lévő kisgyermeknevelők, a nekik alkalmas napon, a szószobába elvonulva, lettek meginterjúvolva, egyéni interjúk formájában. A helyiség kicsi volt, viszont világos és egyben kellemes, meleg érzetet keltett. A csoportszobáktól elkülönülő helyen volt, ami kiváló alkalmat adott az elvonulásra és a nyugodt környezet megteremtésére. Itt összesen hat interjú lett lebonyolítva, mind a hat interjú, más-más napon történt, és körülbelül 40-45 percet vett igénybe. A két nyugdíjas kisgyermeknevelő, otthonában szeretett volna interjút adni, így mivel a bölcsődéhez nagyon közel, a lakótelepen belül laktak mind a ketten, egy-egy napon meglátogattam őket, amikor csak egyedül tartózkodtak otthon. Ez a két beszélgetés, kicsit hosszabbra sikerült, olyan 60 percet vett igénybe, mind a két helyen.

5.6. Kutatási eredmények ismertetése és értékelésük:

Adatok:

A 8 interjúalanyból mind a 8 fő nő volt.²⁸

Életkoruk szerint, 3 fő 60 éve feletti, ebből két fő tavaly ment nyugdíjba, egy fő még 63 évesen dolgozik. 5 fő pedig 50-60 év közöttiek. Mindenki több mint 30 éve dolgozik bölcsődében, mint kisgyermeknevelő.

---

²⁸ A kutatási ismertetés során leírt nevek, fiktív nevek, nem azonosak az interjú alanyok valódi nevével.

Iskolai végzettségük alapján, három fő szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezik, négy fő ba/bsc alapszakos diplomával és egy fő egyetemi végzettséggel.

2. Kérdés: *Miért választotta ezt a hivatást? Hogyan jellemezné jelenlegi szakmai közérzetét? Szeretne-e fejlődni tovább? Milyen lehetőségeket lát erre?*

Bettike: „Azért választottam ezt a hivatást, mert szerettem volna segítő területen elhelyezkedni, minél fiatalabb korosztállyal foglalkozni. A gyermekeket nagyon szeretem, ez az évek alatt nem változott, továbbra is jókedvűen látom el a feladataimat. Az évek előre haladtával fizikailag fáradtabbnak érzem magam, a nagy csoportlétszám miatt is elfáradok. Fejlődési lehetőségnek a továbbképzéseket látom, amiken továbbra is szívesen veszek részt.”

Anikó: „A szakmai fejlődést a főiskolai képzés jelentette, illetve a szakmát érintő változások folyamatos figyelemmel kísérése biztosítja.”

Ildikó: „Kezdetben talán nem is volt tudatos a választás a sors hozta így. Akkoriban a környezetünkben több kisgyermek is volt, az öcsém is jóval fiatalabb tőlem. A velük eltöltött idő ébresztett bennem valami ösztönzést arra, hogy ebben az irányban talán jóhelyen vagyok. A szakmában eltöltött idő alatt persze szoktak hullámvölgyek, is mint az élet bármely területén, elkedvtelenedett az ember, amikor hiába próbált segíteni, elzárkóztak a szülők. Ez szerencsére nem volt gyakran. Több volt a pozitív visszajelzés, évek során felcseperedett, felnőtt gyermekeket látván és tudni róluk jó érzés visszaemlékezni, hogy nem volt hiába való a munkám. További fejlődést? Inkább alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez, de teljes mértékben nem zárkózom el a lehetőségektől (ha van segítségem).”

Ágnes: „A mai napig, ha lehetőségem adódik, nyitott vagyok minden újra, ami a szakmai fejlődésemet elősegíti. Szerettem volna vezetői szerepkört is betölteni, de sajnos pár éve úgy hozta az élet, hogy le kellett mondjak erről a lehetőségről. Szakmai közérzetemet tükrözi az, hogy a pályám óta ez az egy és állandó munkahelyem van, szeretek ebben az intézményben dolgozni.”

Valéria: „Édesanyám is kisgyermeknevelőként dolgozott, sokat jártam be a bölcsődébe, innen indult a szakma iránti szeretetem. Már akkor éreztem, tudtam, hogy ezzel a korosztállyal sze-

retnék foglalkozni. Mai napig szívesen dolgozom benne. A szakmai végzettségemen nem szeretnék változtatni. A szakmámon belül viszont szívesen lépnék magasabb pozícióba, szívesen betölteném a bölcsődevezető szerepét is.”

Annamária, Gabriella és Irén pedig hasonlóan válaszoltak, mind a hárman a gyerekek iránt szeretete vezérelte őket erre a pályára, és nyugdíjukhoz közel már nem szeretnék tovább fejleszteni magukat, szeretnék nyugodt környezetben eltölteni már ezt a pár évet.

3. kérdés: *Milyen volt a munka morál régen és napjainkban? Szakmai szemmel tekintve, hogyan jellemezné a régmúltat, és a mindennapokat munkája során?*

Ildikó: „ Régen az emberi kapcsolatok őszintébbek voltak, egymást jobban segítve, odafigyelve a másikra, a bizalmi kapcsolatok mélyérzésűek voltak. Nem egymás ellen, hanem egymást segítve a munkában. Szakmai alázattal gondoztuk, neveltük a ránk bízott gyermekeket. A szülők is hálásabbak voltak, értékelték és megbeszéltek a munkánkat. Még évek múltán is megismertek, köszöntek, érdeklődtek irántunk, időt szántak ránk. Manapság a rohanás, eltudományosodás, a nagyon fejlett technika a józanész elvesztéséhez vezet, vezetett. A pénzsóvárság, versenyfutás önmagunkkal arra kényszeríti az embereket, hogy a „versenyben” le ne maradjon. (Félünk a rossz döntésektől, az elszegényesedéstől, a következményektől – ezek felemésztik egészségünket). A türelmetlenség, elveszti az öröm vonzerejét, ami odavezet, hogy olyan „vállalkozásba” nem fektet, ami csak később térül meg (pl. a gyermeknevelés) Az együtt érző képesség lassan megszűnik, ami súlyítja a társas kapcsolatokat az ezzel járó örömeket és fájdalmakat. Aki éretlen marad a szociális viselkedés – formáiban az később egy parazita lesz. A felgyorsult világban a kritikus ifjúság, az előző generáció javainak nagy részét ósdinak és megsemmisítőnek tartja, hogy egy teljesen „újat” tudjon felépíteni (apakép kiesése, vagy a fürdővízzel együtt a szülőket is kiöntse).”

Anikó: „A munkamorál nem változott. Régen is voltak, akik elhivatottsággal végezték munkájukat és ma is vannak elhivatott szakemberek. Régen is voltak, akik azért választották ezt a munkát, mert nem volt jobb lehetőségük, szüleiket követték, még ha nem is volt hozzá elhivatottságuk. Talán régen többet ösztönösen nevelték a rájuk bízott gyermekeket nem volt ilyen magas szintű képzés, kevesebb pszichológiai ismerettel rendelkeztek a gondozónők. A névből is következik a fejlődés. Régen a gondozáson volt a hangsúly, ma inkább a gondozás-nevelés együttes fontossága jellemző. Gondozónő - kisgyermeknevelő ”

Ágnes: „Régen nagyobb hangsúlyt kapott a gondozási tevékenység a szakmában, mint manapság, ezért lelkileg sem merült le annyira az ember. Manapság sokkal több nevelési gyakorlatot kell alkalmaznunk a gyermekeknek, a nevelési feladatok nagyobb hangsúlyt kapnak.”

Annamária: „ Régen a munka morál talán sokkal nyugodtabb és pozitívabb hangvételű volt, mint napjainkban, ami köszönhető a mai rohanó egyre inkább felszínessé váló világnak .”

A többi négy interjú alany összehasonlítva, azonos véleményen volt azzal, amit Annamária mondott.

4.kérdés: *Kérem, mutassa be a régi és a napjainkban használt dokumentációinkat, adminisztrációs feladatokat!*

Gabriella: „ Régen a dokumentáció nem vett igénybe sok időt, de alaposan elvégeztük. Manapság kicsit több figyelmet kapott a szakma szempontjából a dokumentációs tevékenység, kissé több időt vesz igénybe. Digitális technológia viszont segít felgyorsítani ezeket a folyamatokat.”

Anikó: „Régen: családlátogatás, beszoktatás törzslapvezetés, üzenőfüzet vezetés, csoportnapló. Ma: családlátogatás, adaptáció összefoglalása, fejlődési napló, családi füzet, csoportnapló. Digitális dokumentáció (Miniped).”

Irén: „ Régen törzslap volt a gyerekeknek, ebbe írtuk be a gyermekek fejlődését.

Ma a papírmunka nagyon sok időt vesz el, és felesleges is.”

Annamária: „Régebben kevesebb adminisztráció hárult a gondozónőkre, volt az Egészségügyi törzslap azon belül a fejlődési lap, Csoportnapló – vagy eseménynapló (napi események feljegyzése). Kitiltási igazolás (lázas gyermeket a bölcsődétől kitiltottuk) Később bővült a jelenléti ív-vel, beszoktatás füzet, amit két hétig minden nap írni kellett, és az üzenőfüzet, ami mára családi füzeté szelídült.”

Valéria: „Régen az alábbi dokumentumaink voltak: csoportnapló, családi füzet, törzslap, van ami teljesen megmaradt, és van ami összetételében változott meg. A mai dokumentáció kicsit

több szemszögből és megadott támpontok alapján vizsgálja a gyermek fejlődését. Törzslap helyett ma már fejlődésinaplót vezetünk, a csoportnapló is át szervezésre került. Ezek a dokumentációk mind egyensúlyban vannak egymással és egymásra épülnek.”

Ildikó, Ágnes, és Bettike is ugyanezeket a gondolatokat mondták el.

5. kérdés: *Mire fektették régen inkább a hangsúlyt, adminisztráció, nevelés vagy gondozás? Megfelelő egyensúlyban van-e a három együtt napjainkban? Tapasztal-e hiányosságokat bármiben is? Mit gondol lehet-e nevelés nélkül gondozni?*

Bettike: „Nevelés nélkül nincs gondozás és ez fordítva is igaz. Míg régen a gondozás volt előtérben, ma már a nevelés és a pszichológia háttér is egyre nagyobb teret kap a bölcsődében, az adminisztrációval kiegészítve. Az egyre fejlettebb világ eredménye, ami sokkal nagyobb energiát igényel ma, mint régen, ugyanis ha jól akarja csinálni a szakember az, hogy a három dolog megfelelő balanszban legyen, igen nehéz feladat, munkánk során.”

Ildikó: „Régebben mivel kevesebb volt az adminisztráció, kevesebb időt foglalt le a gondozónőktől. Kezdetben inkább a gondozáson volt a hangsúly, gondozás közben neveltünk, de ez manapság is így van. Megfelelő-e az egyensúly? Az adminisztrációt manapság túlzottnak tartom, személyeskedőnek. Kritikusan nem fogalmazhatunk, ebben a korban a gyermekek gyorsan fejlődnek, változnak, amit ma lehet, hogy leírunk, holnapra már megváltozik. Szülők elfogultak a gyermekükkel, nem veszik jónéven tanácsainkat, meglátásunkat ezért óvatosnak és tapintatosnak kell lennünk. Nevelés-gondozás kétirányú folyamat a nevelő és a nevelt gyermek közös tevékenysége, értéket közvetít, és egymásra hatással vannak. A nevelés tágabb a gondozás szűkebb fogalom a gondozás minden helyzetében nevelés folyik a nevelés helyzetei azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.”

Gabriella: „Régen a gondozás kapott nagyobb szerepet, most az adminisztráció, gondozás és nevelés ritkán tud egyensúlyba kerülni. Az viszont vitathatatlan, hogy a három egymástól függő tevékenység. Nevelés nélkül nincs gondozás!”

Iren: „A nevelés és gondozásra fektették a hangsúlyt. Nincs egyensúlyban a három, mert az adminisztráció sok időt vesz el. Nevelés nélkül nem lehet gondozni.”

Valéria: „Régen szerintem, sokkal több hangsúlyt fektettek a nevelés-gondozásra, most napjainkban inkább a dokumentációra, ezt az is mutatja, hogy át szervezték a dokumentációvezetést, úgy gondolom mostanra teljes egyensúlyba került mindhárom. Minden gondozási tevékenység nevelési szintér is egyben, nem működnek egymás nélkül. Egy-egy gondozáson belül minden estben nevelés is történik, legyen az egy étkezés, vagy mosdó használat, öltözködés.”

Ágnes, Valériával értett egyet, hasonlóképpen fogalmazta meg gondolatait.

Anikó és Annamária hasonlóan vélekedett, mint Gabriella.

6. kérdés: *Ön szerint a magasabb szakmai elvárások (pl: nevelési programok, tematikus tervek készítése) megfelelő célt szolgálnak egy 0-3 éves korú kisgyermek életében? Mit gondol erről?*

Anikó: „Ahhoz, hogy tudatosan átgondoljuk az előttünk álló nevelési évben kitűzött célokat, feltétlenül szükséges egy tematikus terv – nevelési terv készítésére. De ehhez szükséges a szakmai rálátás/tudás. Milyen korú csoportom lesz: Honnan – hová akarok velük eljutni (tisztában kell lennem a különböző területek fejlődési menetével)? Az aktuális korban, milyen fogalmakat tudok megtölteni tartalommal? Az elmúlt évtizedekben fejlődött a gyerekanyag, elkerülhetetlen, hogy a szakma igazodjon ehhez a fejlődéséhez.”

Annamária: „Nevelési tervre mindenképpen szükség van, úgy ahogy napirendre is szükségünk van, hiszen az ad keretet a gyermekek és a mindennapjainak tevékenységek megvalósításának. Nekünk pedig a nevelési terv ad keretet a szakmai munkánkhoz. Ezt persze megfelelően kell megfogalmazni, hogy az alkalmas legyen a 0-3 éves korosztály neveléséhez. Ezek nem kőbe vésett „programok”, hanem szó szerint kezdeményezés tervezetek. A hangsúly itt is a rugalmasságon van, de tervezni kell, az nem kérdés.”

Ildikó: „Egy 0-3 éves korú kisgyermek legfőbb tevékenysége a szabad játék és mozgásfejlődés. A nevelési programok, tematikus tervezetek, is növelik az adminisztrációs feladatok számát, ugyanakkor a kisgyermeknevelőnek jó támpontot adhat munkája során. Azonban egy 1-2 éves kisgyermeknél bármilyen tervezetet is elég nehéz kivitelezni, mivel ebben az életkorban a mozgásfejlődés és a szabad játék biztosítása a legfontosabb.”

Valéria: „Az a meglátásom, hogy mindig olyan szinten kell ezeket az elvárásokat, tervezeteket kivitelezni, ahogyan képesek ezt a gyerekek befogadni. Eredményes célt csak így tudunk elérni vele.”

Gabriella: „Tervezni mindig lehet, de a bölcsődés korú kisgyermeknél nagyon sok váratlan esemény, pillanatok alatt felülírja a sok időt igénybe vevő tevékenységi folyamatokat. Természetesen fontosak ezek a dokumentációk, mert valami alapnak, támpontnak lennie kell, hogy a csoport életét tudjuk tervezni.”

Ágnes: „Szerintem teljesen felesleges, főleg egy 3 éves kisgyermek életében. A szabad játéktevékenységet tartom jónak.”

Bettike és Irén hasonló képpen vélekedett, mint Ágnes.

7. kérdés: *A korcsoportokra lebontott elkészített tematikus tervezeteket ön szerint mennyire egyszerű kivitelezni az adott csoport életében? Tud érvényesülni az egyéni bánásmód elve? Jut elegendő idő minden kisgyermekre?*

Irén: „Szerintem 14 fős vegyes csoportban nagyon nehéz, és lehetetlen kivitelezni. Az egyéni bánásmód nem tud érvényesülni, nem jut elegendő idő minden kisgyermekre.”

Bettike és Annamária ugyanígy gondolkodott.

Ildikó: „Nem egyszerű kivitelezni, több tényezőt is figyelembe kell venni, kisgyermeknevelők, segítők számát, csoport létszáma, a gyermek egyéni érdeklődése, fejlettségi szintje, életkori sajátosságok. Teljes csoport létszámmal nem könnyű, nem valószínű maradéktalanul megvalósítani. Igyekszünk, a lehetlent is lehozni.”

Valéria: „Amikor ezeket a tervezeteket készítjük, mindig megnézzük a csoport összetételét, hogy az semmilyen módon ne sértse a gyerekeket, így az egyéni bánásmód elvét sem. Minden esetben oda figyelünk arra, hogy elegendő idő jusson minden gyermekre. Ezek a foglalkozások egyáltalán nem megterhelők, és nem kötelezőek, úgy gondolom, hogy hátrányukra nem válnak ezek a kis minimális foglalkozások, sőt ügyesedik ez által a kezük, finommotorikájuk, figyelmesebbek lesznek, bővül az ismeretük. Sok új ismeretet ad nekik.”

Gabriella: „A tematikus terv nem az egyéni bánásmódról szól, sokkal inkább egy csoport tevékenységének megszervezéséről. Az egyéni bánásmód a foglalkozásokon belül akkor tud leginkább megvalósulni, ha nagy létszám esetén két kisgyermeknevelő ölelkezési időben végzi ezeket, vagy ha kislétszámú csoporttal történnek meg a tevékenységek.”

Ágnes is ezen a véleményen volt.

Anikó: „A tematikus terv egy terv, amit rugalmasan alkalmazhatok. A terv nem az egész csoportra vonatkozik (nem nagycsoport) egyéni-kiscsoportos foglalkozáskezdeményezést jelent, pl: elkezdek bábozni a puhasarokban 2-3 gyermekkel, aki megunja, nem érdekli, elmegy, más felfigyel elül hozzám, a terv nekem készül, nem a csoportnak! Az, hogy hogyan valósítom, meg sok tényezőtől függ. A terv egy vázlat – lehetőséget nyújt egy tudatos átgondolásra, ötletek rögzítésre.”

8. kérdés: *Régen mik voltak a fő szakmai elvárások a kisgyermeknevelők irányában? Voltak ilyenek?*

Anikó: „ Amikor én kezdtem gondozónőként dolgozni, a szabad játéktevékenység biztosítása volt a szakami elvárás. A gyermek egészséges fejlődéséhez az eszközök biztosítása és az elegendő, vagy lehető legtöbb idő a tevékenykedéshez. Illetve a személyes jelenlét a motiválás-, ötletadás-, segítségnyújtáshoz. A neveléshez hozzátartozott még a közösségi szabályok fokozatos megismertetése, beépítése. Spontán érés támogatása volt a fő feladat! Ma, mind ezek mellett az információnyújtás, tevékenység kezdeményezések is az elvárás részét képezik. A dokumentáció részletesebb vezetése is megjelent, ennek digitális vezetése is lehetőséggé vált. A kora gyermekkor intervenciók szemlélet megjelenése a munkákban, amely magába foglalja a képességet, hogy a kisgyermeknevelő észleli és jelzi a gyermekfejlődésben való lemaradását vagy megtorpanást. Ez a képesség, feltételez egy alapos szakmai tudást, ismeretet a 0-3 éves korú gyermek fejlődéséről.”

Annamária: „Talán régebben sokkal jobban kezelték a kisgyermeknevelőket. Nem volt differenciálás: ugyanolyan ruha, munkabeosztás, bölcsődeforma, adminisztráció, stb... Az akkori rendszer sajátossága is volt ez, illetve szigorúbb ellenőrzési rendszerek működtek. A kisgyermeknevelők öltöztették a gyerekeket egyenruhába, bölcsődei ruhába.”

Gabriella is hasonló válaszokat adott, egy véleményen volt Annamáriával.

Ágnes: „Fő szakmai elvárás, maga a gondozási majd nevelési-gondozási feladatok elvégzése volt, talán nem ennyire magas elméleti háttérrel alátámasztva, mint napjainkban.”

Bettike: „Régen nem volt ilyen nagy hangsúly fektetve a szakmai elvárásokra, mint napjainkban.”

Valéria: „Fontos volt akkor is, hogy legyen szakmai felkészültség, legyen gyermekszerető, empatikus, rugalmas, fizikai adottságai legyenek, a gondozónőnek.”

Ildikó és Irén is hasonló szavakkal nyilatkozott.

9. kérdés: *Ön szerint mennyire megfelelőek a tárgyi és személyi feltételek napjainkban? Mennyire volt fontos ez 30 évvel ezelőtt?*

Gabriella: „Régen több mindent kellett biztosítani a bölcsődének, leginkább a ruhák terén. A tárgyi feltételek jobbak, mint régen; többfajta fejlesztő játékkészletet tudunk biztosítani, modern, szigetelt ablakok, falak állnak a rendelkezésre, biztonságosabb tárgyi körülmények vannak a bölcsődékben.”

Hasonlóan vélekedett, Irén, Ágnes és Valéria is.

Ildikó: „Tárgyi feltételek a lehetőségekhez képest aránylag megfelelőek, ebben segítenek egyes szülők is. A személyi feltételek olykor hiányosabbak egy-egy kollega hosszabb hiányzása (betegsége) – kor nem megoldott, ilyenkor nehezebbek a minden napok. Régen ilyen esetben volt összekötő, aki beugrott a hiányzó kollega helyére.”

Anikó: „Régen és ma is fontos a személyi és tárgyi feltételek biztosítása, de mindig a játékkészlet fejlesztésére jutott kevesebb anyagi keret.”

Bettike: „A maga korában régen is megvoltak a tárgyi és nevelési feltételek. Volt olyan időszak, amikor személyi feltétel nem volt kiszorítva pár hónapig, de utána pótolták. Saját bőrömmön tapasztaltam, kolleganóm nyugdíjba ment, és 9 hónapon keresztül egyedül voltam a csoportban 16 gyerekkel. De ma már kevesebb a gyerek létszám, ettől függetlenül, most is tapasztaljuk a személyi hiányt, nyugdíjba ment, és terhes kolleganőnk távolléte (nincs új munkaerő, lehet spórolás vagy egyéb, nem tudjuk miért nincs pótlás) miatt.”

Annamária: „A személyi és tárgyi feltételek a minimális követelményeknek mindig megfeleltek, igyekeznek megfelelni. Azonban nagyon sokszor adódik olyan probléma, hogy egy kisgyermeknevelő kiesik a munkából (betegség, vagy gyermekáldás miatt), és az addigi személyi

utánpótlásra nincs lehetőség, ami olyankor nagyon megterhelő az adott kisgyermeknevelő számára. A tárgyi feltételeknél sokszor a fenntartó nem tud elegendő és megfelelő számban, mennyiségben biztosítani, sok esetben segítenek, az odajáró gyermekek szülei is.”

10. kérdés *A régi rendszerben vagy az új rendszerben előítéletesebbek /elfogadóbbak a szülők intézménybe kerüléskor? Régen volt nehezebb, vagy most a különböző problémák megoldása, az „ együttnevelés”, a közös munka velük? Ismertesse, kérem tapasztalatait munkája során!*

Irén: „A régi időkben szerintem elfogadóbbak voltak, és napjainkban pedig, sokkal előítéletesebbek a szülők. A különböző problémák megoldása régen könnyebb volt, a mostani korban sajnos sietnek, rohannak a szülők, és sokszor meg sem hallgatják, hogy esetleg milyen volt a gyermeke napja, egy ilyen szülővel, sokkal nehezebb egy problémát is megbeszélni. A bizalmatlanság régen és ma is előfordul, úgy gondolom azok a szülők bizalmatlanok, akik nehezen engedik el gyermeküket.”

Annamária: „Régen sokkal hálásabbak és együttműködőbbek voltak a szülők, mint napjainkban. Régen nem volt ilyenre példa. Megadták a kisgyermeknevelőnek, mint szakembernek a neki járó tiszteletet. Ma a rohanás jellemző a mindennapokban, és egyre inkább a média eszközök kerülnek előtérbe nevelési célként a családokban, mint semhogy a nyílt kommunikáció és az együtt töltött idő fontossága.”

Valéria is ilyen gondolatokat fogalmazott meg Ágnessel és Bettikével együtt, azonos volt a megnyilvánulás.

Anikó: „Régebben elfogadóbbak „hálásabbak” voltak a szülők, mint manapság. Régen csak a ténylegesen dolgozó szülők gyermeki vehették igénybe a bölcsődei ellátást.”

Ildikó: „Régen (50év) a szülők örültek, ha nyugodtan dolgozhattak, gyermekük megfelelő ellátásban részesült (gondozás, biztonságos szeretet teljes környezet) biztosítása). Ma a szülők sokkal nagyobb elvárással vannak a bölcsődék iránt. Nem is a gondozás-, nevelésre teszik a hangsúlyt, hanem a tanulásra, fejlődésre (szellemi). Tanul-e verset, mondókát, éneket? Az, hogy az önállósági törekvéseit figyelembe vesszük, kompetencia készségét támogatjuk a gyermekeknek és ezen a területen fejlődik az szinte nem is számít. A szülőkkel régen sem volt könnyebb. A sarkalatos kérdésekben (harapás, csípés, nem evés) régen is, ma is, ugyanúgy reagálnak a szülők. Nevelési hibákkal való szembesülés most is és régen is nehéz volt, a szülők számára. A probléma, hogy ők a rövidtávú megoldásokat részesítik előnybe, míg mi a hosszútávúakat!”

Gabriella: „Régen nagy bizalommal voltak a szülők a kisgyermeknevelők felé. Ránk bízták a bölcsődei nevelés-, gondozás feladatait. Manapság egyre több neveléssel kapcsolatos filozófiai megközelítések, elvek, könyvek, tanfolyamok nyújtanak sokfajta információt a szülők számára, amiért tudatosabban próbálják nevelni a gyermekeiket. Ezzel együtt megnövekedett az elvárás is részükről, és szeretnének jobban bele látni a bölcsődei gondozás-, nevelés területeiben, ami néha konfliktusokat szül, hiszen behatóan nem láthatnak bele az intézmény működésébe, csak egy kis szeletét tapasztalják. A szülők másik része a régi rendszer szigorú nevelésében nőtt fel, ami ellen lázadva a saját gyermeküket sokkal liberálisabban, ráhagyóan nevelik. Ebből kifolyólag is előfordulnak konfliktusok, hiszen a gyermekeknek a bölcsődében kell szembesülniük a szociális nevelési helyzetekkel.”

11. kérdés: *Milyen szinten van jelen a kora gyermekkori intervenció a bölcsődékben? Mi a tapasztalat, ha kiderül egy kisgyermekről menet közben, hogy sajátos nevelési igényű? Mik a szülők lehetőségei intézményes kereteken belül?*

Annamária: „A bölcsődénk is jelen van a kora gyermekkori intervenció, mint jelző rendszer. Bármilyen eltérést tapasztalunk a megfigyeléseink során, jelezzük a megfelelő szerv felé és megteszük az első lépéseket, a gyermek minél gyorsabb fejlődése érdekében. A szülők lehetőségei azonban intézményes kereteken belül nem igazán sok, ugyanis bölcsődékben sem a tárgyi és sem a személyi feltételek nem biztosítottak arra, hogy helyben történjenek meg a fejlesztő foglalkozások. Városon belül, de más intézménybe kell vinni ilyenkor a gyermeket.”

Valéria és Ágnes is hasonlóan mondta el tapasztalatait ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

Gabriella: „A bölcsődében nincs lehetőség korai fejlesztésre, viszont a városban lehetőség van rá, ezért oda szoktuk irányítani a gyermekeket. Leginkább a mozgásban, beszédben, látunk lemaradásokat, aminek a hosszas megfigyelése után, szoktunk egyéni megbeszélést tartani az érintett szülővel.”

Anikó: „SNI-megállapítása ebben a korban igen ritka, csak veleszületett fogyatékoság esetén állapítják meg. Napjainkban inkább tapasztalható, hogy hamarabb, három évet megelőző időszakban megállapítják az elmaradást, lemaradást, de itt sem diagnosztizálunk. A szülők többnyire elzárkóznak, tagadásba menekülnek, de egy-egy esetben pozitív reakcióval is találkozunk, vagy éppen a szülő kezdeményezi a vizsgálatot és viszi szakemberhez gyermekét. A bölcsődében jelen van a kora gyermekkori intervenció szemlélet, hamar észlelik az eltéréseket a kisgyermeknevelők, azonban sem a tárgyi sem a személyi feltételek nem adták intézményen belül ahhoz, hogy az adott kisgyermeket, számára megfelelő fejlesztésben részesíteni tudjuk.”

Bettike hasonlóan vélekedett.

Ildikó: „Nálunk még gyerekcipőben jár a kora gyermekkori intervenció. Próbáljuk elfogadni, és a legjobb tudásunk szerint nevelni, ha kiderül egy gyermekről, hogy fejlődésbeli eltérése vagy lemaradása van. Sok szülő homokba dugja a fejét, majd az óvodában szembesül a problémával. Tudjuk, hogy hová kell őket irányítani, de a helyben lévő fejlesztés, sajnos nem megoldható.”

Irén: „Egyre több a sajátos nevelési igényű kisgyermek, van olyan szülő, aki kér tanácsot, de a legtöbbször „homokba” dugja a fejét. Házon belül nincs lehetőség fejlesztésre, viszont megfelelő szerv felé rögtön tudjuk irányítani a kisgyermeket.”

12. kérdés: *Van olyan terület akár tárgyi akár személyi, amin szívesen változtatna? Amire azt mondja jobb volt régen és visszatérne rá, mert ön szerint nem jó irányba fejlődik a bölcsődei ellátás? Ha változtatna bármin is mi lenne az? Mit szeretne, milyen irányban fejlődjön tovább akár a saját intézménye is?*

Ágnes: „Nincs semmi olyan terület, amin változtatnék. Szerintem jó irányban halad a bölcsődei gyermekellátás, nevelés. Ami talán említésre méltó (nem is annyira bölcsődei jelenség) az, hogy a szülők egy kicsit reálisabban lássák a kisgyermek valós fejlődését, a koruktól elvárható tevékenységeket. Ugyanis két véglet figyelhető meg napjainkban. Az egyik, hogy túlságosan „elbabázzák” a 2 éves, 2,5 éves gyerekeket, úgy bánnak velük, mint egy egyéves csecsemővel, nem tanítják meg semmire, ami már koránál fogva, elvárható lenne. Teljesen önállótlannak, nem tudnak alkalmazkodni, nem tudják késleltetni szükségleteiket semmilyen formában, azt szeretnék, ha a kisgyermeknevelők csakis és kizárólag velük foglalkoznának stb. A másik véglet pedig a teljesen magára hagyó nevelés, melynek során semmilyen formában nem korlátozzák gyermeküket a szülők, alaposan megnehezítve a kisgyermeknevelők munkáját.”

Valéria: „Tárgyi feltételeken nem változtatnék, viszont kisebb létszámú bölcsőde esetében is engedélyezném, egy összekötős kisgyermeknevelő felvételét, hogy a szabadságon lévő kisgyermeknevelőket mindig helyettesíthesse. A régi korhoz képest nagyon sokat fejlődtek a bölcsődék, jó irányba, ezen ezért nem változtatnék semmit.”

Annamária: „Talán az adminisztrációs munkákat minimalizálnám, és azt az időt még inkább a nevelés-gondozásra fordítanám. Örülnék, ha szülők elfogadóbbak és kicsit „alázatosabbak” lennének, a szaktudásunk iránt, mint régen. A mai felgyorsult világ tudom, hogy a türelmetlenséget, bizonytalanságot, hozza magával, éppen ezért ha lenne rá mód, ezt is változtatnám. Nem

kell minden új dologban részt vennie egy két, három éves kisgyermeknek, mert éppen ez az új standard és minta, inkább összpontosítanak arra, mint régen is elegendő volt: törekedjünk arra, hogy a gyermekek legyenek jókedvűek és boldogok. Biztosítsuk a szabad játék lehetőségét, egyéni szükségletek kielégítését, legyen szerette, érezze a biztonságot, ezáltal kiegyensúlyozott és vidám lehet, minden új eszköz megismerése nélkül.”

Anikó: „Ha lenne ráhatásom, leginkább a játékkészlet alapos frissítése, lenne a legfontosabb. Funkciós sarkok elválasztását szolgáló kisbútorok is hasznosak lennének!”

Bettike: „Nem változtatnék semmin már nyugdíj mellett, így jó, ahogy van.”

Irén: „Minden egységnek lenne még egy összekötő kisgyermeknevelője. Kevesebb adminisztráció. Fejlesztő gyógypedagógus, legyen a gyermekekhez.”

Gabriella: „A bizalmi kapcsolatot szeretném ugyanolyan erőre visszaállítani, mint milyen régen volt. Akkor jobban bíztak a tudásunkban, elismerték azt. Manapság többször bizalmatlanok a szülők.”

5.7. Kutatási kérdések megválaszolása:

Az interjúk ismertetése és egyben értékelése során az elvárt eredményeim csak részben igazolódtak be. A kiértékelésem során a következő megállapításokra jutottam a kutatási kérdéseimmel kapcsolatban:

Az első kutatási kérdésemnél azt feltételeztem, hogy míg régen túlnyomóan csak gondozás zajlott a bölcsődékben, ma már egyértelműen nem csak gondoz, hanem nevel is a kisgyermeknevelő munkája során, nevelés-gondozás folyik párhuzamosan. Feltételeztem, hogy a gondozás önmagában kevés, hiszen gondozás közben folyamatos kommunikáció zajlik, amit a gyermek ért, ezáltal tanul, iránymutatást adunk, ez által már nevelünk is. Az első években elengedhetetlen a helyes mintanyújtás, amit az első szociális közeg biztosít a gyermek számára, ami adott esetben ugye a család, és a bölcsőde, ha már jár a gyermek. Úgy gondolom, a gondozás-nevelés együttese a leghatékonyabb módszer, ebben az életszakaszban, amit minden esetben az egyéni bánásmód elvén végzünk, személyre szabottan. Ezt a felvetésemet a 3-as 5-ös és a 8-kérdésem is vizsgálta átfogóan. Az interjúk kiértékelése során, ez a kutatási kérdésem a 8 interjúalany tükrében, már a 3. kérdésnél is önmagában alátámasztotta, és ennél a kérdésnél, már be is igazolódott a feltételezés, hiszen az interjúk alatt mindenki szájából elhangzott az a kulcs mondat,

hogy: „Gondozás nélkül nincs nevelés, és nevelés nélkül sincs gondozás!” Mindenki egyet értett azzal, hogy a gondozás-nevelés együttesen fontos, és szoros összefüggésben vannak egymással. A kettőt egymás nélkül nem lehet elvégezni.

Második kutatási kérdésem, a bölcsődék egyre magasabb szakmai elvárásokkal rendelkeznek. A pedagógus életpályamodellbe való belépés lehetősége, ösztönzően hat a kisgyermeknevelők további fejlődésére, amiben előszeretettel vesznek részt. Minél magasabb képzésben van egy kisgyermeknevelő, annál jobban tudja, hogy hol vannak a szülővel szembeni kompetencia határai, fejlődik a kommunikációja, látásmódja megnyílik az új dolgok felé. Azonban az új dolgok, új feladatokkal is járnak, több lesz az adminisztrációs tevékenység a régihez képest, ami több időt vesz el, és minél magasabb a szakmai elvárás szintje, annál nehezebb a csoportban való kivitelezése (nevelési program, tematikus tervezet) 0-3 éves korban. Erre a feltételezésemre a 2. 4. 6. 7. kérdések adtak választ. Mind a 8 interjú alany majdnem egyformán vélekedett arról, hogy szívesen képezné tovább magát, amikor lehetősége adódik rá, kivéve 3 főt, de ebből ketten már nyugdíjban vannak, ami ez által ez, érthető válasz volt. Egyetértett szinte mindenki abban is, hogy ma már sokkal szakmaibb, fejlettebb szinten íródnak a fejlődési dokumentációk, mint régen, ami több időt vesz igénybe, a munkájuk során. Abban viszont megoszlottak a válaszok, hogy a tematikus tervezetet, nevelési programot, mennyire nehéz kivitelezni, hogy az a szakmai előírásoknak megfelelően: Négy fő mondta ugyanis azt, hogy nagyon nehéz. Négyen pedig teljesen más szemszögből válaszoltak, és úgy közelítették meg ezt a kérdést, hogy mennyi jó lehetőség rejlik benne. Szerintük most került a régi színvonal, egyenlő szintre a mai nevelés-gondozással, és nincs több dokumentáció az elvárnál, ezekre szükségünk van. „A szakmai elvárások a mai kor és az élet velejárója (érésükhöz, fejlődésükhöz természetesen segítséget nyújt) életkorhoz igazodva.” Jó mankó a kisgyermeknevelőnek, ami nem kötelező feladat a kisgyermek számára csak egy adott lehetőség. Ez a kutatási kérdésem így csak első részében igazolódott be, mert a második részben fele-fele arányban, de megoszlottak a válaszok.

Harmadik kutatási kérdésem a következő volt: A kora gyermekkori intervenció jelen van a bölcsődei ellátásokban. A lokális fejlesztések intézményeken belül viszont hiányosak, mint tárgyi és személyi feltételek értelmében. Nincs lehetőség arra, hogy a szülők az adott intézményen belül fejleszthessék gyermekeiket, ha kiderül a gyermekről hogy sajátos nevelési igényű gyermek. Az interjúkérdések során a 11. kérdésem kereste erre a választ, ami a megkérdezettek által teljes mértékben be is igazolódott. Mindenki válasza kiterjedt arra, hogy bölcsődei szinten jelen van a kora gyermekkori intervenció, viszont sem a tárgyi, sem a személyi feltételek nem adottak

ahhoz, hogy a kisgyermeket a számára megfelelő fejlesztésben részesíteni tudják, minden esetben más intézmény látogatása szükséges a szülőknek.

Negyedik és egyben utolsó kutatási kérdésem: Feltételeztem, hogy 20 évvel ezelőtt kevesebb volt a tárgyi feltétel, azonban könnyebb volt a szülőkkel való együttműködés, jobban elfogadóbbak voltak, mint most. Véleményem szerint, ez a kocka megfordult, és míg a tárgyi feltételek ma már minden intézményben biztosítottak, az alapvető minimummal rendelkeznek, addig a mai generációk szülei, türelmetlenebbek, olykor bizalmatlanabbak és kevésbé elfogadóbbak, mint a régi időkben. Ez a feltételezés is teljes mértékben visszaigazolódott, ugyanis a 8 interjú alanyból 8 fő ugyanígy gondolta. A mai szülőknek nagyobb az elvárása, türelmetlenebbek, nyugtalanabbak, és bizalmatlanabbak, mint régen. A kisgyermeknevelők saját bőrükön tapasztalják sokszor, hogy régen sokkal hálásabbak voltak a szülők, mint ma. A tárgyi feltételek azonban sokat fejlődtek. Olyan dolgok megjelentek ma már, egyes intézményekben pl: sószoba, ami régen még elképzelhetetlen volt. Valéria: „Napjainkban a tárgyi feltételek szerintem maximuman adóttak, és sokkal több minden van, mint régen, csak, hogy egy példát említsek ilyen a sok bölcsődében kialakított sószoba. A személyi feltételek is megfelelőek.” A mai „gyerekeanyaggal” véleményem szerint, dolgozni ma sokkal nehezebb, mint régen. Amiért természetesen nem maguk a gyerekek okolhatók. Régen sokkal hálásabbak és együttműködőbbek voltak a szülők, mint napjainkban. A mai szülők-tisztelet a kivételnek, sokkal, nagyobb igényekkel és elvárásokkal fordulnak hozzánk, kisgyermeknevelők felé, viszont a probléma megoldására, a közös munkára, nem mindig partnerek, és nem igazán szeretik elismerni, ha nevelési problémák merülnek fel. Ilyenkor legjobb dolog számukra a támadás, vagy védekezés, okok keresése, ami sokszor nem családon belül történik meg, hanem az adott intézményre kivetítve. pl: „, ott-hon semmi probléma velem, csak itt csinálja... stb. Ma a rohanás a jellemző a mindennapokban, és egyre inkább a médiaeszközök kerülnek előtérbe nevelésicélként a családokban, mint inkább a nyílt kommunikáció és az együtt töltött idő fontossága, ahogy Annamária is említette. 14 éve vagyok a pályán, de saját tapasztalataim során mondom, hogy a 2000 évek elején sokkal zökkenőmentesebben éltem meg a munkám kapcsán létrejött feladatokat, mint az elmúlt pár évben. Saját bőrömön tapasztalhatók a változások, ennyi idő eltelte után is. Kíváncsi voltam, a kolléganők véleményére is, hogy ők hogyan gondolják, ugyanolyan elhivatottak-e most is, mint 30 évvel ezelőtt a pályán. Az interjú elemzések során, nagyon megoszlott ez az arány, talán úgy zárnám, hogy fele-fele arányban, egyenlően vélekedtek. Érezni lehetett, hogy volt az a tábor, az interjúk során, aki még mindig nagyon lelkes, és elhivatott szakmán belül, még harminc év után is, és volt az a tábor, akin lehetett érezni már a kiégés egyes jeleit, megnyilvánulásai során.

6. ÖSSZEGZÉS

Kutatómunkám során majdnem mind a négy kutatási kérdésem alá támasztotta, a fent említett feltételezéseket. Az eredmények arra utalnak, hogy régen a munka morál talán sokkal nyugodtabb és pozitívabb hangvételű volt, mint napjainkban, ami köszönhető a mai rohanó, egyre inkább felszínessé váló világnak. Az is tény, hogy nevelés nélkül ma már nincs gondozás és ez fordítva is igaz. Míg régen a gondozás volt előtérben, ma már a nevelés és a pszichológia háttér is egyre nagyobb teret kap a bölcsődékben, az egyre magasabb, színvonalasabb elméleti háttérű adminisztrációkkal kiegészítve. Az egyre fejlettebb világ tette azt lehetővé, hogy e három dolog, nevelés-gondozás fő együttese és mellé az adminisztrációs tevékenységek, a mindennapok során, megfelelő balanszba tudjanak kerülni. Ma már a kisgyermeknevelés teljesen más formát ölt napjainkban, mint 50-60 évvel ezelőtt. A mai szülők sokkal felvilágosultabbak, nyitottabbak az új dolgok irányában, ma már nem csak a családban lévő hagyományok-értékek révén nevelődnek a gyermekek, hanem rengeteg szakkönyvek, képzések, nyújtanak lehetőségeket arra, hogy minél újabb nevelési, gondozási módszereket tudjanak már a baba megszületése előtt is, a leendő szülők elsajátítani. A bölcsődek fejlődése is óriási léptekkel haladt előre. Az 50-60 évek elején az első bölcsőde megnyitásától megkezdve, a rendszerváltás után, igaz inogni látszott a lécs, a bölcsődei intézmények csökkenésével kapcsolatban, de kis idő eltelte után, ismét erőre kapva, egyre több bölcsődét nyitottak meg, és teljesen át szerveződött, a bölcsődei ellátás. Magyarországon a 2020. adatok szerint 825, napjainkban már jóval több bölcsőde üzemel. Ma már ezeket az intézményeket megkülönböztetjük, formai és fenntartói kritériumok alapján, és a szülők választhatnak a számukra, legmegfelelőbb intézmények közül. Nem csak az intézmények szervezeti működése és struktúrája fejlődött az évek során, hanem maga a szakképzés is, hatalmas fejlődésen ment keresztül, és míg régen csak szakképzetlen irgalmas nővérek gondozták a gyermeket, ma már lehetőség van főiskolai képzésen diplomát szerezni, ezáltal minél nagyobb szaktudásra tehetnek szert a kisgyermeknevelők, munkájuk során. A bölcsődei nevelés-gondozás célja, hogy minden kisgyermek és családja számára prevenciós tevékenységet végezzen, összhangban a kora gyermekkori intervenció szemléletének tág értelmezésével. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmények családbarát intézményként, és szolgáltatásként hozzájárulnak a családok életminőségének javításához, a szülők foglalkoztathatóságának növeléséhez. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjának a célja az, hogy a Magyarországon lévő bölcsődék intézmény rendszereiben, megfelelő szakmai kereteket nyújtsanak, viszont nem csak magára az intézményekre irányulnak ezek a keretek, hanem a kisgyermekekre, a kisgyermek

családjaira egyaránt komplexen tekint. Nem csak a kisgyermek nevelése és gondozása a cél, hanem az egész családnak a támogatása, tehát a nevelés középpontjában maga a kisgyermek és a kisgyermeket nevelő családok állnak. További célja, hogy a kora gyermekkori intervenció szemléletének széles körű értelmezésével összhangban, minden kisgyermekre és családjára kiterjedő prevenciós tevékenységet folytasson. A kora gyermekkori intervenció magába foglal minden olyan prevenciós szolgáltatásokat, melyek a gyermekek megfelelő fejlődését támogatják, amiben a gyermekek családjai is fontos szerepet kapnak. Nem csak a gyerekeket hanem azok családjait is segítik. Javaslatként mindenképpen első helyre tenném, ezeknek a prevenciós szolgáltatásoknak a fejlesztését. Minden bölcsődei intézményben hatalmas előre lépés lenne, ha mind a személyi és tárgyi feltételek biztosítása megvalósulhatna, kitűzött célként, ezáltal sokkal könnyebben elérhetővé válna, a korai fejlesztés egyénre szabva, minden kisgyermek-és családja számára egyaránt. A kora gyermekkori intervenció minden olyan intézményben jelen kell, hogy legyen, ahol gyermekek vannak, ami már a fogantatás pillanatától megkezdődően számít, és teljesen kisiskolás korig tart. Éppen ezért a bölcsődei intézményeket is ide soroljuk. Ugyanis minden bölcsődei intézmény céljai közé tartozik, a megelőzés és a korai beavatkozás, annak érdekében, hogy a gyermekek felnőtt korukra teljes értékű, egészséges életet tudjanak majd élni.

„ Ahhoz, hogy előre láss, néha először hátra kell pillantanod. ”

Danny Wallace

IRODALOMJEGYZÉK

1. A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai (2012.) Módszertani levél. Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet. Budapest.
2. Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. 2021. Magyar Bölcsődék Egyesülete. Budapest.
3. Gyermeknevelés - 8. évf. 1. sz. (2020.)
4. Hornyák Mária: A 150 éve alapított első hazai (pesti) bölcsőde és Forrayné Brunszvik Júlia grófnő. Őrláng füzetek 5. Martonvásár. 2002.
5. Kardos Józsefné: Bölcsőde családdal a kisgyermekéért 1994. Családpolitikai füzetek.
6. Kereki Judit: A kora gyermekkori intervenció rendszer működése és fejlesztési lehetőségei az egységes ellátási út tükrében. 2020.
7. Kissné Fazekas Ibolya (szerk.) (2010): Iránytű antológia I-II. Típegő Szegedi Bölcsődei Alapítvány, Bába, Szeged.
8. Maria Montessori (2011): A gyermek felfedezése. CARTAPHILUS KIADÓI KFT., Budapest.
9. Steve Biddulph (2005): Hogyan neveljük a kicsiket? Partvonal Könyvkiadó, Budapest.
10. Szántó Richárd, Csécsei Béla (szerk.): A bölcsődék története. Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék kiadása, Józsefváros.

Internetes források:

1. A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai (2012.) Módszertani levél. Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet. Budapest.
<https://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
Letöltés ideje: 2022.08.16
2. Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. 2021. Magyar Bölcsődék Egyesülete. Budapest.
https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/M%C3%B3dszertani%20feladatok/A_b_lcs_ei_nevel_s-gondoz_s_orosz_gos_alapprogramja.pdf
Letöltés ideje:2022.08.16
3. Gyermeknevelés - 8. évf. 1. sz. (2020.):
http://epa.oszk.hu/02400/02411/00018/pdf/EPA02411_gyermekneveles_2020_01.pdf
Letöltés ideje: 2022.08.20
4. Hornyák Mária: A 150 éve alapított első hazai (pesti) bölcsőde és Forrayné Brunszvik Júlia grófnő. Őrláng füzetek 5. Martonvásár.2002
<https://mek.oszk.hu/15800/15838/15838.pdf>
Letöltés ideje: 2022.08.20
5. Információs tábla: Országgyűlés hivatala: Közgyűjteményi és közművelődési igazgatóság Képviselői információs szolgálat 2019/13 Bölcsődék:
https://www.parlament.hu/documents/10181/1789589/Infotablo_2019_13_bolcsodek.pdf/6c70df27-67fc-76f5-e5c0-4a9dd81f684e
Letöltés ideje: 2022.08.20
6. Kisgyermek napközbeni ellátása bölcsőde, 2012, Központi Statisztikai Hivatal
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kisgyermnapkozbeni.pdf>
Letöltés ideje: 2022.09.07.
7. Oktatási lehetőségek, módszertani levelek:

https://www.magyarbolcsodek.hu/oktatasi_lehetosegek/szakirodalom/modszertani_levelek#szakmai%20szab%C3%A1lyai

Letöltés ideje: 2022.09.07.

8. Új bölcsődei ellátási formák, 2017:

<https://docplayer.hu/46402163-Az-uj-bolcsodei-ellatasi-formak-a-ev-januar-1-tol-életbe-lepett-jogszabalyi-eloirasok-alapjan.html>

Letöltés ideje: 2022. 09.07.

9. Kereki Judit: A kora gyermekkori intervenciós rendszer működése és fejlesztési lehetőségei az egységes ellátási út tükrében.:

https://ppk.elte.hu/dstore/document/443/Kereki_Judit_disszert%C3%A1ci%C3%B3.pdf

Letöltés ideje: 2022.08.20

Mellékletek

1.sz. melléklet

Interjúkérdések:

1. Meséljen, kérem pár mondatban magáról! (hány éves, családi állapot, gyermekek száma, iskolai végzettség, hol tanult?) Mióta dolgozik bölcsődében? Milyen beosztásban?
2. Miért választotta ezt a hivatást? Hogyan jellemezné jelenlegi szakmai közérzetét? Szeretne-e fejlődni tovább? Milyen lehetőségeket lát erre?
3. Milyen volt a munka morál régen és napjainkban? Szakmai szemmel tekintve, hogyan jellemezné a régmúltat, és a mindennapokat munkája során?
4. Kérem, mutassa be a régi és a napjainkban használt dokumentációinkat, adminisztrációs feladatokat!
5. Mire fektették régen inkább a hangsúlyt, adminisztráció, nevelés vagy gondozás? Megfelelő egyensúlyban van-e a három együtt napjainkban? Tapasztal-e hiányosságokat bármiben is? Mit gondol lehet-e nevelés nélkül gondozni?
6. Ön szerint a magasabb szakmai elvárások (pl: nevelési programok, tematikus tervek készítése) megfelelő célt szolgálnak egy 0-3 éves korú kisgyermek életében? Mit gondol erről?
7. A korcsoportokra lebontott elkészített tematikus tervezeteket ön szerint mennyire egyszerű kivitelezni az adott csoport életében? Tud érvényesülni az egyéni bánásmód elve? Jut elegendő idő minden kisgyermekre?
8. Régen mik voltak a fő szakmai elvárások a kisgyermeknevelők irányában? Voltak ilyenek?
9. Ön szerint mennyire megfelelőek a tárgyi és személyi feltételek napjainkban? Mennyire volt fontos ez 30 évvel ezelőtt?
10. A régi rendszerben vagy az új rendszerben előítéletesebbek /elfogadóbbak a szülők intézménybe kerüléskor? Régen volt nehezebb vagy most a különböző problémák megoldása, az „együttnevelés”, a közös munka velük? Ismertesse, kérem tapasztalatait munkája során!
11. Milyen szinten van jelen a kora gyermekkori intervenció a bölcsődékben? Mi a tapasztalat, ha kiderül egy kisgyermekről menet közben, hogy sajátos nevelési igényű? Mik a szülők lehetőségei intézményes kereteken belül?
12. Van olyan terület akár tárgyi akár személyi, amin szívesen változtatna? Amire azt mondja jobb volt régen és visszatérne rá, mert ön szerint nem jó irányba fejlődik a bölcsődei ellátás? Ha változtatna bármin is mi lenne az? Mit szeretne, milyen irányban fejlődjön tovább akár a saját intézménye is?

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Kontigné Janóczki Katalin
A Hallgató Neptun kódja: BIOOKC
A dolgozat címe: Új generációk, Új Bölcsőde
A megjelenés éve: 2023.
A konzulens tanszék neve: Neveléstudományi Intézet

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023. 04. 16.

Kontigné Janóczki Katalin
Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Alulírott Kontigné Janóczki Katalin, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Budai Campus, Neveléstudomány MA szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt:2023. 04. 23.

Kontigné Janóczki Katalin
Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt:2023. 04. 23.

Füzesi János
Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

A DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Dolgozat címe: Új generációk, Új bölcsőde

A dolgozatot készítő hallgató neve: Kontigné Janóczki Katalin

Neveléstudomány Szak, MA, Levelező tagozat

Neveléstudomány, MATE-Budai Campus

Belső témavezető: Dr. Fináncz Judit egyetemi docens, MATE-Kaposvári Campus

Külső témavezető: Prof. Dr. Perjés István András egyetemi tanár, Pannon Egyetem

A bölcsődék is központi helyet foglalnak el a gyermekjóléti és a gyermekvédelmi rendszerben egyaránt. A 0-3 éves korú gyermekek korszaka a legszenzitívebb, ezért már itt is nagyon fontos a koragyermekkorai intervenció szerepe. 14 év szakmai tapasztalat után érdekelt, hogy a bölcsődék milyen irányban változtak, az első magyar bölcsődétől kezdve, a mai magyar bölcsőde típusokig. Mik voltak régen az elvárások, mik a mai igények, és ezek a hatások hogyan hatnak a mai társadalomra. Régen még csak elsődleges cél a gondozás volt, ma már a nevelés és gondozás országos alapprogramja szerint működnek az intézmények, ami átfogó keretet ad a szakmai munkának. Egyre több helyen van előtérben, a koragyermekkorai intervenció is, ami rendkívül fontos szerepet tölt be, mint prevenciós tevékenység forma. A szakmai fejlődés is mérföldköveket lépett előre, hiszen míg régen képzetlen irgalmas nővérek látták el a bölcsődei feladatokat, ma már diplomaképzés zajlik. Miért jó ez a változás? A bölcsődei intézményrendszerekben is, egyre inkább a nevelés. az elméleti tudás hasznosítása kerül előtérbe, nagyobb az elvárás, mind szakmai/elméleti és gyakorlati téren egyaránt. A régi korok bölcsődei és a mai bölcsődék között óriási különbség tapasztalható. Egyrésről természetes, hiszen változik a világ. Fejlődik a társadalom, de hogy ez a fejlődés milyen irányban mozdul el, mire fekteti a hangsúlyt, a nevelés vagy a gondozás kap-e ma nagyobb szerepet, a szakmabeli kolléganők, hogyan élik meg ezeket a változásokat, mik a saját tapasztalataik, kutató munkám során többek között ezekre a kérdésekre, kvalitatív módszerrel, félig strukturált interjúk elemzésével keresem a választ. Dolgozatomat szakirodalmak és a feldolgozott adatok alapján készítettem el.